

DOMOVINA

Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za polovico 6 K.
Posamezne številke 24 vin.

Uredništvo: Mestni trg št. 17, II.

Upravništvo: Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserati po dogovoru.

Mi Slovenci nismo za to rojeni, da bi nemštvu in lahonstvu tlako delali, poginjali in v neprestanem boju za narodni obstanek porabili vse svoje moči, katere bi morali uporabljati za svoj dušni in gmotni napredek. Mi Slovani imamo poklic, pripomoči do veljave načelom pravosti, poštenosti in blagodušju. Najvišje načelo, ki nas vodi pri vsem našem dejanju in nehanju je: rešiti in ohraniti svojo narodnost. K temu nam pa more pomagati le ločitev od tujega naroda in ozka zveza z našimi brati v državi, s katerimi smo istega rodu, s katerimi imamo isti jezik, iste pojme o svobodi, iste potrebe, s katerimi moramo hoditi v prihodnje isto pot in s katerimi združeno živimo. Nazaj segamo na najstarejšo zgodovinsko pravo, na pravo naravno; kar smo bili nekdanj, hočemo biti zopet: en narod, eno telo, narod svoboden in samostalen, ne moten in ne zmeten po tujem vplivu in tujem varstvu. Svoje stvari hočemo po svojih potrebah, po svojih pojmih, po svojem notranjem nagonu sami urejevati in oskrbovati!

Poslanci Herman, dr. Vošnjak,
Iv. Žužar itd. v dežel. zboru Štajer.
11. oktobra 1869.

Kaj je z organizacijo?

(Iz Savinjske doline.)

Navdušen odmev sta našla sklep mariborskega shoda Narodne stranke in sklep ljubljanskega shoda Narodno-napredne stranke glede ustanovitve enotne Jugoslovanske demokratske stranke, katere ustanovitev se sedaj pripravlja in ki naj že ob Veliki noči postane meso in kri. Za človeka, ki je že dolga leta britko očutil razcepljenost našega političnega življenja, tako žalostno tipično za napredno slovenstvo, sta ta sklepa naravnost zadoščanje in oddahnjenje. Vendar enkrat naj se izpolni, kar smo si želeli iz vse duše: da stopi na plan močna napredna narodna organizacija, ki nosi v sebi vse pogoje za obstanek in razvoj, organizacija, ki naj v smislu našega sedanjega političnega položaja in v smislu smeri našega političnega udejstvovanja obsega vse jugoslovanske pokrajine naše države.

Zdi se mi pa, da ni dovolj zasnovati to organizacijo idejno, da ni dovolj, da na velikonočnem zborovanju v Ljubljani sklenemo ustanovitev jugoslovanske demokratske stranke in ji damo s strankarskim statutom ter s strankinim programom življenje, ampak da moramo že pred formalno ustanovitvijo v posameznih jugoslovanskih pokrajinah ustanovitev pripravljati z dejanji. Vsaj doberšen del strankine organizacije moramo izvršiti že pred velikonočnim zborovanjem na podlagi navodil, ki jih je tozadevno podal na

Svečnico v Ljubljani dr. Kramer. Ne prikri-
vam si težav, ki vladajo v tem oziru v današ-
njih dneh med nami, ker so naši najboljši
ljudje po večini v vojaški suknji. Ne prikri-
vam si, da so mnogi, ki so doma, doma samo
od danes do jutri, in da jih lahko vojaška
oblast bodisi rednim potom bodisi na podlagi
ovadb, katerih še vedno ni zmanjkalo, po-
kliče k vojakom danes ali jutri.

In vendar se bo dalo v kljub težavnim
razmeram marsikaj sedaj takoj storiti. Na-
rodna stranka je imela razpredeno organiza-
cijo skoro po celem slovenskem delu dežele
bodisi v obliki pokrajnih in krajevnih odbo-
rov, bodisi v obliki političnih društev. Kjer
je le mogoče in kjer je le par ljudi, ki vz-
amejo stvar v roko, se bo dalo te odbore in
politična društva oživiti in začeti v njih novo
delo. Tozadevne podrobnosti bi se naj dolo-
čile na zaupnih sestankih v raznih krajih, ki
tvorijo središča za večje okoliše.

Vriva se vprašanje: ali krajevni odbori
ali politična društva za manjše okoliše? Sem
proti osnovanju političnih društev za zdaj iz
naslednjih dveh razlogov: prvič so v smislu
sedanjega zakona politična društva v svojem
kretanju precej utesnjena. Med seboj ne
simejo biti v stikih, kar bi brezdvomno ovi-
ralo uspešno politično delo. Krajevni odbori
kot proste organizacije so vsekakor priporoč-
ljivejša oblika organizacije že iz tega raz-
loga. Drugič pa sedanja naša postava one-
mogoča pristop žensk k političnim društvom.
Mi pa hočemo organizirati v svojih vrstah ne
le moške, ampak kot odkriti zagovorniki ena-
kopravnosti žene z moškim v političnem živ-
ljenju tudi naše ženstvo, ki je v mnogih kra-
jih — to lahko z mirno vestjo trdim — poli-
tično bolj zrelo in bolj zavedno nego moške.
Če hočemo pripravljati naše ljudstvo na to,
da naj imajo v smislu našega programa žene
enake pravice glede volitev v razne korporac-
cije, moramo pritegniti v politično organiza-
cijo kot članice njene tudi naše ženstvo. To
pa je iz zgoraj navedenega razloga mogoče
samo potom krajevnih odborov, ki naj spre-
jemajo v svoje okrilje naše zavedno ženstvo
brez vseh pomislekov in predsodkov istotake
kot moške. To sta brezdvomno važna razlo-
ga, ki govorita za snovanje, oziroma za oživ-
ljenje krajevnih odborov, v katerih vodstvo
se naj volijo tudi zastopnice ženskega spola.

Le tako se bo naša politična organizacija
razvijala uspešno in našim načelom odgovar-
jajoče. Edino to je pa tudi prava pot, da pri-
pravimo tla za udejstvitev ene naših glav-
nih programatičnih točk: izvedenja enako-
pravnosti žene z moškim v vsem javnem živ-
ljenju.

Na delo! Čas hiti — in ne dajmo si oči-
tati, da smo pričakovali velik trenutek usta-
novitve jugoslovanske demokratske stranke
prekrtžanih rok.

Knjigo in časopis v našo kmečko hišo.

Časopis in knjiga sta duševna nit, ki nas spaja z domačim in zunanjim svetom, z mišljenjem in čustvovanjem sorojakov. Časopisje in knjige dajejo pobudo, smisel za višje človeške ideale kot je običajna materija, enostranska želja po bogastvu. Čitanje vzbudi v nas zmožnost za jasno in utemeljeno misel, za plemenito ravnanje, čitanje nas poučuje za naš stanovski poklic in vzgaja v naš smisel za skupne narodne potrebe in zahteve. Kdor izmed Slovencev je živel le nekaj mesecev zunaj domače zemlje, takoj izprevidi, kaka krivica se nam povsod godi: uradnik je zapostavljen, pri slehernem koraku zadene ob odpor in sovražstvo, sploh ne more vzlic zmožnostim priti na boljša mesta, kjer bi lahko tudi za svoje sorojake kaj storil in jim pomagal do boljših služb. Priprost slovenski delavec more s trdim delom in žuljavimi rokami toliko zaslužiti, da se za silo preživi. Prave koristi od njegovega dela pa ima bogati veliki podjetnik, ki mu znoj slovenskih delavcev množi milijone. Kdor je bil zunaj, je na lastni osebi bridko občutil osvobodilne besede: proč od drugih narodov, proč od podjetij, kjer nam tujec reže kruh, pa naj bo to Amerika, Vestfalsko, Ajzenerz, Fonsdorf, Keflah ali Trbovlje. Sedanja doba pomenja prepoved v smislu demokratičnih in pravičnih socialnih idej. Proč z ljudmi in takim družabnim redom, ki daje možnost, da eden živi na stroške drugega, da eden dela, drug si pa brez dela in samo s kapitalom ali izrabljanjem tujih telesnih moči napravlja veliko premoženje. Neizprosni boj vsem tem, neizprosna vojska temu gospodarskemu sistemu in naj ga podpira tujec ali domačin. Ker so pa na naši zemlji do 95% le nam sovražni tujci obenem izkoriščevalci našega dela, zato pomenja klic: proč od tujcev isto kot dajte nam kruha, dajte nam našo Jugoslavijo t. j. naša narodna jugoslovanska borba je danes isto kot borba za gospodarsko izboljšanje položaja za našega trpca, ki živi od svojih žuljev, pa naj bo to kmet, rudar, delavec ali naš uradnik, obrtnik in mali trgovec. V narodni svobodi vidimo vsi rešitev iz gospodarske sužnosti. V ugodni rešitvi našega narodnega vprašanja tiči rešitev socialnega vprašanja za našega malega človeka. V mednarodnosti išče danes samo slepec rešitve.

Toda koliko je onih, ki mi lahko z lastno izkušnjo potrdijo resničnost zgornjih besed. Mnogo, vendar premalo. Če bi vsi naši ljudje vsaj leto dni zunaj domovine tlačani, sem prepričan, da bi danes slovenski narod še veliko glasneje zahteval svojo Jugoslavijo.

Pomen časopisja in knjig je v tem, da nam povedo, kaj naši ljudje trpe in kaj bi mi danes morali biti, če bi nam naši sovražni gospodarji naše delo pravično plačevali. Zavedajo se vsi te krivice, obenem po gojimo z domačo knjigo ljubezen do lastne svobodne zemlje, ono sveto ljubezen, ki vzbudi solze, ko človek po daljših letih zopet prekorači mejo lastne domovine, ki naj spremlja Slovenca od zibelke do groba.

Tednik »Domovina« je ustanovljen z namenom, da služi našemu idealu Jugoslaviji obenem pa bo vedno in brez ozira na to, ali je prizadetim prav ali ne, zastopal demokratično smer v socialnih vprašanjih. Stal bo zvesto na strani našemu malemu človeku. Čim več bo imela »Domovina« naročnikov in čim močnejši bo »sklad za izdajanje Domovine«, tem več bo storjeno in doseženo za naš naroden in socialen program.

O.

Kultura, ki duši blažja čuvstva in budi surove strasti, se sodi sama in se je že obsojila. S svojo nogo nam na zatilnik stopate, potem pa se čudite, da od veselja ne prepevamo. Naše ljudstvo se je zdramilo in prišlo do samozavesti. Še nekoliko desetletij in na mesto obubožanih kultur bo stopila krepka slovanska. Svoboda in človečanstvo bo slovanska kultura podprla, zakaj napredek in Slovanstvo, to je eno in isto.

Dr. Jos. Vošnjak
v štajfer. dežel. zboru l. 1868.

Jugoslovanskemu obrtništvu.

(Iz pozdravnega govora deželnega poslanca dr. V. Kukovca na občnem zboru južnoštajferskih zadrug.)

Vsem je znano, kako nerada se zavzema vlada za slovenskega obrtnika, dočim izročča tudi usodo našega obrtništva mačehovskemu Gradcu. Vendar pa niti nemška obrtna organizacija nikakor ni vzgledna. Njen vodja državni poslanec Einspinner je razposlal pred kratkim obratni spis, kjer se zoper napade iz lastnih obrtnih krogov brani in zagovarja. Ne bom preiskoval, kateri grehi se mu opravičeno očitajo in v koliko je nedolžen. Jasno je, da to obrtno vodstvo, ki slovenskemu obrtniku niti pravice do obstanka ne priznava, med nemškimi obrtniki samimi nima zupanja. Kako slabo razumevajo graški rešitelji obrtništva svojo nalogo, pokazali so lansko poletje na prvem večjem zborovanju za časa vojne. Niti nesrečni vojni dogodki jih niso pripravili na pot stvarnosti in pravičnosti nasproti slovenskemu obrtništvu.

Deželni odbornik Hoffmann-Wellenhof, ki bi kot tak moral biti nepristranski nasproti obrtnikom obeh narodnosti, ni našel stvarnejše snovi, nego da je s sumničanjem izdajalstva napadal spodnještajferske obrtnike, ki so si ustanovili lastno zvezo obrtnih zadrug. Klic zoper raztrganje štajferske dežele zveni pa tudi iz ust graških obrtnih rešiteljev presmešno, da bi mogel slovenskega obrtnika vznemiriti. Še marsikaj drugega se bode raztrgalo vsled nemške nestrpnosti, ne samo štajferska deželica. Brez kakršnikoli narodnih predsodkov mora vsakdo priznati, da bi izvršitev nemških gospodarsko-političnih načrtov pomenila popoln pogin domače obrti. Ko je znani dr. Naumann agitiral tudi pri nas za našo združitev z Nemčijo v veliko srednjo Evropo, nastopil je dunajski nemški veleobrniki dr. Raunig ter je stvarno obrazložil, da bi ta načrt bil v škodo avstrijske veleobrti, kaj še le naše male obrti! Če tudi so sanje o srednji Evropi danes že precej zaspale, delujejo naši vsenemški krogi še zmiraj na carinsko skupnost in sploh tesnejšo gospodarsko zvezo z Nemčijo, kar je s-stališča male obrti enako nevarno. Brezdvomno bi v tem slučaju nemška tovarna preplavila naše trge. Že pred vojno je obrtnik trpel in je bila veleobrt morilka male obrti. Po celem svetu je vladal pred vojno strah pred načinom, kako je nemška veleobrt z vsemi sredstvi hrala s svojimi izdelki, da bi podjarmila nenov ves svetovni trg. Kot poglavitni vzrok, da je Italija stopila v svetovno vojno, navaja se skrb pred podjarmljenjem vsled prodiranja nemške industrije, ki se naziva z izrazom »friedliche Durchdringung«. Po vsi pravici se te poplave naših dežel tudi mi bojimo in skrb za naš vsakdanji kruh in usodo obrtnega narajčaja naš sili, da mislimo na gospodarsko osamosvojitve. Ne trkajmo več pri trgovski in obrtni zbornici v Gradcu in na Dunaju. Ozirajte se v Zagreb in na morsko obal in našli boste v zdravem obrtnem stanu med jugoslovanskimi brati zdravo vzpozbudo za pospeševanje naše obrti.

Gotovo je, da je dobra zakonodaja in pametno izvrševanje obrtnih predpisov ena izmed najtežjih nalog gospodarske politike v vsaki državi. Od nesebične organizacije slovenske obrti jugoslovanski narod mnogo pričakuje. Dobro ime slovenskega obrtnika slovi daleč po svetu. Ogromna naloga pa še čaka naše, če tudi doslej šibke organizacije. Koliko obrtniških domov je vojna uničila. Koliko mladine se je poizgubilo in raztreslo po svetu, ki jo boste skusili postaviti zopet na lastne noge kot dobre obrtnike. Obupati ni treba. Če je kdo izgubil premoženje, ni pa izgubil delavske sile in bistroumnosti, ki je prva podlaga za zopetno vpostavitve blagostanja obrtništva. Upati le moramo, da prodre na svetu demokracija nasproti nezdravemu stremljenju za zaslužnje narodov. Zmaga demokracije na slovanskem jugu je pa tudi edino upanje slovenskega obrtnika.

*Bratje, pridite vsi, ki trpite,
blage duše, ki miru želite,
ki želite, da ljubezen bodi,
usmiljenje med brati in narodi!
V sveto vojsko, bratje, se zberimo,
zoper moč pekleno se borimo,
mir in sprava naj po svetu vlada,
bratstvo od vzhoda do zahoda!
Pridi skoraj, mož rešitelj ti,
da človeštvo ne izkrvavi!*

Jos. Stritar (»Mir«, 7. 1918.)

Kako se godi na Koroškem.

Izmed neštetihih interpelacij, ki so jih vložili poslanci Jugoslovanskega kluba na vlado, prinašamo najmilejšo o postopanju oblasti s Slovenci na Koroškem, ker se vsega, kar se je javno zgodilo, ne sme povedati javno.

Od nekdanjega nemškonacionalnemu uradniku na Koroškem vsa slovenska inteligenca, zlasti pa naše učiteljstvo, trn v peti. Onih par slovenskih učiteljev, ki jih imamo še na Koroškem, premeščajo brez vsakega vzroka iz kraja v kraj, sekira in vznemirja jih deželni šolski nadzornik brez vsake potrebe ter jim delajo, kjer morejo, škodo. Tako je bil med drugimi nadučitelj Lovrenc Horvat brez vsakega povoda »iz službenih razlogov« premeščen najprej iz Loke v Pontabel in od tam leta 1913. nenadoma v Globasnico. C. kr. ministarstvu za nauk in bogočastje se je zljubilo rešiti zadevno pritožbo nadučitelja šele tri leta pozneje, t. j. leta 1915., seveda nepovoljno za nadučitelja.

Koncem septembra 1916 nekako ob 9. zjutraj sta prišla dva orožniška stražmojstra z nasajenima bajonetoma v šolo v Globasnico. Če bi slučajno ne bil takrat šole prost dan, bi bili videli otroci, kako so orožniki z nasajenimi bajoneti zasledovali nadučitelja. Ukazala sta nadučitelju, da jima pokaže svojo knjižnico, češ, da ima med knjigami tudi knjigo »Balkanska vojna«. Eden izmed obeh orožnikov je rekel, da je knjiga velika in zeleno vezana, drugi pa je trdil, da je majhna in rumeno broširana. Naslov mu baje ni znan, knjiga pa govori o balkanski vojni. Nadučitelj je svetoval orožnikom, da naj vprašajo denuncijanta za natančnejše podatke, nakar je res odšel en orožnik k trgovcu Avgustu Paaru v Globasnico vprašati zaradi naslova one knjige. Toda tudi Paar ni vedel ničesar natančnejšega. Noben orožnik ni bil zmožen slovenskega jezika. Nadučitelj jima je nato ponudil Simon Gregorčičeve pesmi ter jima rekel, da naj opozorita dotičnega sodnika, oziroma avditorja, zlasti na pesem »Soči«, kateri je priložil tudi nemški prevod. Odposlanca pravice sta res vzela knjigo s seboj in od takrat ni slišati ničesar več o kaki preiskavi. Samo ob sebi umevno pa je, da je bila vsa vas razburjena in da je bilo stališče nadučiteljevo moralno močno omajano. Oblasti pa niso smatrale za svojo častno dolžnost, da bi dale nadučitelju zaščeno, da bi zasledovale obrekovalca in pojasnile javnosti, n. pr. v pismu na občinskega predstojnika, vso zadevo.

Vprašamo pa dotične justične oblasti, oziroma za orožništvo odgovorne gospode, t. j. justičnega in domobranskega ministra, ali hočeta podrejene justične in varnostne organe podučiti, da ne more vsaka in še celo popolnoma nezmisljena denunciacija nemškonacionalnih individijev brez vsakega presojanja upravičiti breozbzičnost hišne preiskave? Ali hoče gospoda podučiti te organe, da tudi eventualna knjiga o balkanski vojni ne sme veljati brez vsakega obzira kot dokaz veleizdaje in da je dolžnost oblasti, če so škodovali komu na ogledu, da mu dajo tudi zaščeno?

Ob Soči.

Gorica od 20. januarja brez kruha. Ne moremo se prečuditi »Graz. Tagblattu«, ki poroča o življenjskih razmerah v Gorici tako, kakor da bi bile najboljše in da bi nas morali drugod zavidati za nje. Čudno pa je, da je aprovizacija kar najslabša, dasiravno so Italijani v naši bližini pustili toliko blaga. Kaj ni bilo nobenega človeka na tistih visokih mestih, ki odločajo o naši prehrani, da bi se bil spomnil goriške dežele in izposloval zanjo kak grizljaj? V Gorici ni kruha že od 20. januarja. Morda je Gorica edino mesto v monarhiji, ki je že toliko časa brez kruha, pa tudi še ni nobenega znaka, da bi dobili sploh še kdaj kak kosček kruha. Saj so navedeni polente Goričani! Ali kakor se kaže, tudi polente kmalu ne bo več. Marsikdo je mislil, da bo v Gorici dosti olja, masti, riža, kave, testenin itd., ali vsega manjka. Kaki špekulantje pa so se dobro okoristili z živili in drugim blagom. Utisk današnjega življenja v goriškem mestu je, kakor da si v zasedenem sovražnem mestu. Za časa italijanske invazije je bilo življenje svobodnejše, kakor sedaj. Ob osmih zvečer je vse zaprto, tudi kavarna. Uradniki, ki delajo ves dan po pisarnah, zvečer nimajo niti časa pogledati v časopis, kaj je novega. Beguncem, ki so vživali begunsko podporo in so se vrnili, istotako uradnikom, ki so se morali vrniti, se je ustavilo izplačevanje begunske podpore dva meseca po prihodu v mesto. Gorica pa vendar ni odprta za splošni povratak beguncev, marveč spada v kategorijo C. Potrebno je tozadevno posredovanje v notranjem ministrstvu.

Minister za javna dela, Homann, je dospel te dni v Trst in od tam prišel na Goriško, ogledat si opustošene kraje. Minister Homann je bil v Gorici, preko Devina in Gradiške je dospel tja iz Trsta in se vrnil v Trst čez Kras. Videl je, kaj je napravila vojna po jednem delu dežele. V Gorici ga je pozdravil tudi deželni glavar. Predstavilo se mu je odposlanstvo županov iz goriške okolice. Zanimal se je za vse in zagotavljal pomoč, da se dežela vzpostavi. V seji deželnega sosveta v Trstu je povdarjal, da ga veseli, ko je videl že prve pričetke obnove goriške dežele, seveda je to še malo, ali pričetek je tu. Minister je rekel, da obnovevalno delo se more vršiti le s popolnim sodelovanjem prebivalstva, zato pa treba omogočiti beguncem povrnitev, za katero predpogoj je preskrba z živili in bivališči. Pospesitijetrebaspomladansko kmečko delo na Goriškem, kijevažno ne le za deželo, ampak za vso državo. Tako je govoril minister Homann, gotovo prav iz srca goriškim kmetovalcem, ki so že doma ali še v begunstvu, in obljubil je, da ko se vrne na Dunaj, bo delal v tem smislu, ker se je to stvarno že dogovarjal s poljedelskim ministrom in uradom za prehrano. Blagrovan bo med goriškim kmečkim prebivalstvom, ako se njegove besede obistinijo. Povedal je, da je tudi cesarjeva prisrčna želja in odločna volja, da se pripravi ljudstvu bodočnost, ki jo zasluži.

Cesarjeva mati za goriške begunce. Na Dunaju se je vršilo v palači Augarten pod predsedstvom cesarjeve matere nadvojvodinje Marije Jožefe posvetovanje o pripomoči, ki je potrebna za goriške begunce, ko se vrnejo domov. Visoka gospa je povdarjala, kaj je videla na Goriškem na svojem potovanju. Dr. Faidutti in dr. Bugatto sta obrazložila načrtano prvo pomoč in obljubila, da se obrneta s proglasom na vse prebivalstvo.

Shod slov. županov v Gorici je bil jako dobro obiskan. Okoli 80 zastopnikov slov. občin je bilo navzočih. Došli so deželni poslanci: Dominko, Kovač, Rojec, Grgič. S strani vlade so bili navzoči: namestništveni svetnik Rebek, vodja kmet. oddelka za obnovo Goriške ravnatelj Ripper in stavbeni nadsvetnik Mahnič, okr. glavar baron Baum. Razpravljale so se v glavnem gospodarske reči in sklenila se je organizacija županov v »Županski zvezi po vojni poškodovanih občin na Goriškem«. V Gorici se otvori zvezna pisarna.

Naša žena.

Marsikatera slovenska žena, se je zavedla šele v trenutku, ko je pridala svoj podpis pod deklaracijo, da tudi ona ni brez pomena na svetu. Ko je zadržala vojna so ji vzeli moč, brate in sinove — ostala je sama na domačiji in je prevzela na svoja ramena vse posle, ki jih je prej opravljal mož. Delala je z vsemi silami in je rešila, kar se je dalo rešiti. Imela je britko težke čase — o tem govori pač marsikatero pismo, ki ga je pisala na fronto. Toda vzdržala je hřabro na svojem mestu, ker je hotela rešiti svoj dom in svojo družino. Vojna ji je uničila družinsko srečo, toda ona je verovala v bodočnost in je delala za svoje otroke. Vedela je, da bo nekoč mir in se bo oddahnila.

Toda s svojim podpisom na deklaraciji je naša žena dokazala, da ni le dobra mati, pridna žena, pošteno dekle, ampak da se zaveda tudi, da se je zgodila njeni domovini velika krivica, ki se ne sme nikoli več ponoviti. Zato je s takim navdušenjem podpisala, da zahteva za svoje trpljenje lepšo bodočnost svoje domovine in njenih otrok. Nikdar več ne sme biti, kakor je bilo. Tisoči podpisov pričajo, da je konec tistih časov, ko je naša žena molče gledala, kako ji tuja sila uničuje njeno najdražje, kri njene krvi, njene otroke. Nismo še na koncu boja, zato morajo slovenske in vse jugoslovanske žene ostati v ozki zvezi, da takoj povzdignjejo svoj glas, ako bi kdo hotel teptati naše pravice. V ta namen bomo prinašali vsak teden pregled pod gorenjim naslovom, da bomo vedeli, kaj se godi po ženskem svetu okoli nas.

Deklaracija slovenskih žen je vzbudila v vseh krajih veliko pozornost. »Ženski Svijet«, ki ga izdaja naša znana pisateljica gospa Zofka Kvedrova v Zagrebu, je z navdušenjem pozdravil nastop slovenskih žen.

»Kdo naj se ne navduši nad odločnim nastopom slovenskih žen? Komu ne dopade njih zanimanje za politično življenje? Kdo naj še prezira pomočno žensko roko v politični borbi našega trojedinega naroda, Slovencev, Srbov in Hrvatov, ko vidi politično zrelost žen in njih smisel za najvišjo politično modrost, ki je, žal, niti vsi možje ne razumejo, modrost, ki je predpogoj vsakega uspeha: narodno združenje Jugoslovancov! Slovenska žena je z dejanjem pokazala, da ima iste cilje in ideale kot možje. Izenadile so nas Slovenke s svojim nastopom. Postale so nam vzor!«

Tako Zofka Kvedrova. Slovenske žene morejo biti ponosne na svoje delo.

Pa tudi drugi listi so pisali o Slovenkah. Češki list »Ženski obzor«, ki izhaja pod uredništvom češke pisateljice g. Ziegloserjeve, je prinesel članek o Slovenkah. Najprej čitamo tam slovensko deklaracijo naših žen in deklet, nato pravi:

»Ne bomo prevajali te deklaracije, razumejo jo popolnoma po duhu in besedah. Saj je to naš bratski jezik in bratski duh. Pozdravljamo nastop Slovenk.«

Nato piše članek o gospej dr. Tavčarjevi in gospodični Cilki Krekovi, ki sta deklaracijo podpisali ter podaja kratek pregled o ženskih duštvih na Slovenskem. Tako so Slovenke mahoma stopile medvrste onih žen velikih narodov, ki se že leta bore za svojo samostojnost.

Podpisovanje deklaracije slov. ženstva so spremljali vsi listi z velikim zanimanjem. Hrvatski listi so prinašali novice, češki »Narodni Listy«, »Venkov« i.dr. so prinašali vsak teden par poročil o uspehih slov. žen. Oni, ki dozdej naših žen niso poznali — saj so Slovenke tako redko dale o sebi kaj čuti — so se čudili. Ko so listi videli, da narašča število glasov vedno bolj in bolj, so pozdrav-

ljali z velikim navdušenjem te narodne vrste slov. ženstva, kajti kdor je še dvomil o nas, je sedaj zapazil, da zavednih slovenskih hiš, kjer gospodinji take gospodičje, take matere in hčere — nihče več ne premagu.

Iz pisem, ki smo jih prejeli od nabiralk, smo izprevideli, da marsikje doslej naše žene niso imeli pojma o vsem, kar se je godilo, ker niso čitale. To je treba sedaj premagati. Žene morajo vedeti, kaj se sedaj po svetu godi, zato: čitajte naše liste in sporočajte onim, ki ne čitajo, kaj se godi po svetu. Razveseljivo pa je vendar, da so n. pr. tudi starke, ki jim ni bilo vse znano, rekly, da za dr. Šusteršiča ničesar ne podpišejo, a ko se jim je reklo, da gre za Jugoslavijo — so podpisale takoj.

Končni uspeh slovenskih žen pomeni velikansko zmago, ki bo ostala v naši zgodovini zapisana. Storjeno je največje delo, premagane te prve zapreke, led je prebit. Sedaj bo mogoče delati naprej — sedaj bo pri vsaki naši zadevi naše ženstvo sodelovalo. »Tako je prav,« je rekla neka žena, »nam dajte besedo, pa ne bo nikoli več nobene vojne«. Kjer bo šlo za naš narod, za našo bodočnost, za našo domovino, tam bo stala naša žena na brambo naših pravic.

Najtežje delo so imele naše žene ob narodni meji. V Mariboru so napadali naša dekleta, ko so pobirala podpise. Nemčurji so dobro vedeli, da jim bije zadnja ura. Vsak podpis slov. žene je pomenil nov glas proti krivicam, ki so se nam godili na narodni meji, kjer so nam trgali kos za kosom in so ponemčevali naše otroke. Ženstvo v sredini domovine ne sme nikoli pozabiti svojih vrlih sester, ki se bore v najtežjih časih na naši narodni meji.

Ko bi naše matere, žene in hčere slišale poslednje vzdihne onih umirajočih, ki so padli na fronti, razumele bi, kako so mogle počastiti njihov spomin samo s tem, da so podpisale deklaracijo. Kajti zadnja misel teh padlih umirajočih je bila: dom, mati, žena, otroci, domačija... S podpisom je slov. žena potrdila, da hoče vse to za večne čase zvesto varovati in s tem bo najlepše častila spomin mrtvih, da je prisegla rešiti življenje živim. Naprej na delo!

Ivan Vojak.

Za našo deklaracijo.

Veličastni uspehi naše deklaracije. Slovenci so nastopili za jugoslovansko deklaracijo tako enotno, da jim gre v resnici vsa čast. Niti Hrvati, niti Srbi se doslej v toliki meri ne zavedajo velikega zgodovinskega trenutka kakor baš Slovenci. Razume se, da je tu na prvem mestu Kranjska. V Kamniškem (dr. Krekovem) volilnem okraju se je izmed 60 občin izjavilo 58 za deklaracijo. V postojnskem okraju je podalo izmed 40 občin 34 navdušeno izjavo za jugoslovansko deklaracijo. V okraju Črnomelj se je izjavilo doslej 26 občin za deklaracijo; samo 4 se še niso oglasile. Izkazal se je tudi krški okraj, kjer se je izjavilo izmed 20 občin že 18 za deklaracijo. Iz laškega okraja je poslalo izjave za deklaracijo izmed 20 občin 16. Tudi v radovljiškem polit. okraju je uspeh jako lep: zglasilo se je 20 občin, le dve še molčita. To je naravnost sijajno! — Tudi na Štajerskem se je izjavila že najmanj polovica slovenskih občin za jugoslovansko deklaracijo vkljub vsem intrigam in grožnjam zloglasnega Orniga in tovarišev. — Na Goriškem gre stvar kajpada bolj počasi, saj imajo pač nesrečni Goričani hude skrbi za obstanek ter so še razkropljeni po svetu. A prav zato najbolj vedo ceniti, kaj se pravi biti na svoji zemlji svoj gospod; zato se izjavijo pač čim preje ter v čim večjem številu! — Najtežje je seveda na Koroškem, kjer uporablja nasprotnik vsa mogoča sredstva, samo da bi onemogočil ali vsaj oslabil prekrasno našo manifestacijo za ujedinjenje Jugoslavije. Toda sijajni shod v Celovcu je govoril že za vse naše rojake. Naše občine ne poslušajo lažnjikov, ki trdijo, da je jugoslovanska de-

klaracija sovražna državi in zato nedopustna. Slovenci, Hrvatje in Srbi se hočemo družiti pod žezlom habsburške monarhije, tega nam ne sme in ne more nihče braniti. Zato, Slovenci in Slovenke, le pogumno naprej do cilja in zmage!

Proti Jugoslaviji se je izrekel nemškutarski mestni občinski zastop radgonski.

Mariborska policija proti deklaraciji. Dne 9. februarja je imela neka mariborska Slovenka na trgu opravka; pri sebi je nosila nabiralno polo za jugoslovansko deklaracijo z nad 300 podpisov. Videla jo je žena višjega sodnega uradnika ter jo ovadila policiji, češ, da je nabiralna podpisov, dasi jih na trgu ni nabirala. Službujoči stražnik je odvedel Slovenko na policijo, kjer jej je nadzornik Niesner, — češki renegat, — iztrgal siloma polo iz rok. To je sedaj že drugi slučaj v Mariboru, da se je na toli prostaški način zlorabljal uradna oblast. Pa še pravijo, da ima v Avstriji vsak narod svobodo in sme sam odločati o svoji usodi. Policajem so se zdaj pridružili gornještajski železnice, znani ovađuhi.

Nov deklaracijski dnevnik. Med narodnimi Hrvati in Srbi v Bosni se sloga utrjuje v vedno širših plasteh. Spoznavajo, da so jih le Nemci in Madžari hujskali drugega proti drugemu, da so mogli vladati obema. Zdaj se pripravljajo ustanovitev skupnega lista, ki bo zastopal koristi jugoslovanskega naroda v Bosni in Hercegovini katerekoli vere, a enega srca in ene duše.

Duhovščina otokov Krka, Cresa in Lošinja se je izjavila za jugoslovansko deklaracijo s sledečimi besedami: »Potpisano svečeno odločno i otvoreno prihvača historijsku deklaracijo od 30. svibnja 1917 naših narodnih poslanika u Beču, da se naime ujedine pod habsburškom krunom svi rastrgani dijelovi triju jednokrvnih plemena Hrvata, Srba i Slovenaca na temelju samoodređenja naroda i kreposti starodavnih prava hrvatskoga kraljestva. Neka desnica Svemogućega blagoslovi i u životu podrži uskrsnulu ljubav i slogu tog našeg skrajno izmučenog naroda! — Občinski svet v Sinju je sprejel enoglasno jugoslovansko deklaracijo ter sklep sporočil dr. Korošču z dostavkom, da se prispeva za dr. Krekov spomenik 200 K.

Deklaracija v Bosni. Bivši poslanec in podpredsednik bosanskega sabora dr. Jozo Sunarić se izjavil: »Od početka vojne je javno in politično življenje v Bosni popolnoma zamrlo. Misel zedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno zvezno državo na temelju neomejene pravice samoodločbe naroda je prodrla v vse sloje našega naroda. Kar se tiče muslimanov (mohamedancev), bi se tudi oni izrekli brez vsakega dvoma za ta načela, kakor hitro bi bili gotovi, da bo bodoča država zajamčila tudi njihovi veri enakopravnost.«

Ljubljana za deklaracijo.

Ljubljanski občinski svet je v svoji javni seji dne 19. februarja na predlog župana dr. Ivana Tavčarja sprejel sledečo izjavo:

Mestni občinski svet ljubljanski se v vsakem oziru pridružuje deklaraciji naših državnih poslancev z dne 30. maja 1917, ker je prepričan, da bi, ako se v resničijo v deklaraciji izrečene zahteve, bilo to v veliko korist države in dinastije.

Ob enem izreka občinski svet polno zaupanje vsem poslancem Jugoslovanskega kluba ter prestopa preko resolucij nemških občin, posebno celjske, mariborske, ptujske in celovške, hladnokrvno na svoj dnevni red!

Za prvi del izjave so glasovali vsi (30) slovenski občinski svetovalci (izvzemši slovenskega socialnega demokrata Iv. Mlinarja in treh Nemcev); za drugi del (zaupnico Jugoslovanskemu klubu) izjave so glasovali vsi (28) slovenski občinski svetovlaci (izvzemši 3 Nemce, Mlinarja in Kregarja in Štefeta, osamela dr. Šusteršičeva pristaša); za končni del izjave so glasovali vsi (30) Slovenci (iz-

vzemši zopet Mlinarja in 3 Nemce). Seđrug Mlinar je izjavil, da se popolnoma strinja s predlogom in z njim vsi pristaši socialnodemokratske stranke, toda — glasoval ne bo niti »za« niti »proti«. Te najvišje politične modrosti se je v ostalem bistroumni Mlinar gotovo nalezal pri sodruhu Trockem, ki je končal vojno brez miru, demobiliziral vojsko, a mobiliziral Rdečo gardo. Zares, naši socialni demokrati so še dandanes špecialitete prav posebne sorte.

*Kedor je rodoljub, ne ker je moda,
črti prepire prazne in razdore,
storiti iz srca želi, kar more,
v razvoj in srečo dragega naroda.*

Jos. Stritar (»Dunaj. soneti«).

Slovanstvo.

Veleizdajnik je, kdor greši proti svojemu narodu, kdor ne spoštuje božjih in ljudskih pravic. Kdor pa deluje tako, kakor mu velevala srce in vest, kakor mu ukazujejo ideali njegovega naroda, ni veleizdajnik. Ako hočete takega človeka imenovati veleizdajalca, potem sem veleizdajalec tudi jaz in vsi mi Čehi, ki ne poznamo druge domovine razen svoje češke. Za nas ni nobene avstrijske domovine, nego edino češka, v kateri smo rojeni in v kateri živi naš narod.

Češki državni poslanec dr. Zahradnik v državnem zboru.

Bolgari imajo zdaj čisto svojo, zelo realno, zelo sebično, pravzaprav nemško in madžarsko politiko. Bratijo se z nemškimi židi, žurnalisti in poslanci, prirejajo pojedine Madžarom ter delajo izlete v Pešto k svojim najnovejšim bratom. Ministrski predsednik Radoslavov je te dni izrekel nemškemu časnikarju svoje posebno veselje nad sklepom miru z Ukrajino, češ: »Ukrajinci so realni politiki in rojeni organizatorji. Mir z Ukrajino je začetek svetovnega miru. Mi v Bolgariji smo s tem diplomatskim uspehom zadovoljni kakor naši zavezniki.« — Če so danes, po dogodkih na Poljskem, v Galiciji, v Varšavi, zlasti v Krakovem in še marsikje Bolgari še tako zadovoljni in navdušeni za realno politiko, ne vemo. Mir z Ukrajino se je sklepal brez soglašanja Rusov in brez udeležbe Poljakov. Zato so zdaj nastale nove velike težave za Avstrijo in Nemčijo, ki ne bodo brez škode niti za Bolgarijo. Bolgarska oficijalna politika tudi nikoli ni izraz ljudske volje in narodnih ciljev, prav tako, kakor politika poljskih politikov ni bila izraz želja in čustev poljskega naroda. Tri manifeste so zdaj izdali Poljaki proti naši in nemški vladi, manifeste, s katerimi najbolj obojajo svojo lastno dosedanjo nesrečno politiko. Poljski državni poslanci pravijo v tem manifestu: »Prva mirovna pogodba se je sklenila na račun naše dežele in našega ljudstva, na račun s krvjo prepojene zemlje homlske in Podlesja, ki sta jo Nemčija in Avstro-Ogrska proti vsaki pravici izročili novo se ustvarjajoči ukrajinski republikli. Raztrgali so poljsko deželo ter ponižali Poljake na donjačih tleh v sužnje. Stoletja pripadala Holm in Podlesje Poljski, a sedaj naj služita nemškemu vojaku in blagu kot most na vzhod, na Črno morje in na Kavkazijo. Poljaki naj gnoje tla za navlado Pruske. Miru, sklenega brez nas, ne priznavamo ter sprejemamo boj, da odstranimo to izdajstvo. Ves poljski narod, ves svet kličemo za pričo; vse stranke, vsi sloji poljski pa naj se združijo v eno četo! Nemško - ukrajinsko prijateljstvo hoče raztrositi med Poljaki in Ukrajinci sovraštvo, hoče vzeti Poljski vsako narodno in državno pomembnost ter narediti iz Poljske vazala nemške države, nemške trgovine, nemške obrti. Mesto svobode nas čaka novo suženjstvo, mesto miru, pravičnega in oprtega na svobodne, neodvisne in zedinjene narode, nas

čakajo novi bratomorni boji.« Ta manifest ima pač čisto drugo melodijo kakor veselje Bolgarov nad mirom v Brestu Litovskem. Enak protest so izdali tudi poljski člani gosposke zbornice in naznanili vladi odločno opozicijo. — Vsenemški furor, ki bljuje ogenj in žveplo na Slovence, besni zlasti na Čehi. Nemški listi, podpirani od židov in vlade, psujejo Čehi, kakor da so narod kanibalški. Te dni je bil za 14 dni ustavljen največji češki dnevnik »Národní Listy«, a že naslednjega dne je bila z Dunaja prepoved preklicana. Kako se postopa še dandanes s Čehi, kaže sledeča vest v »Narodnih Listih«: Nenavaden slučaj se je dogodil včeraj pri praškem kazenskem sodišču. Ko so iz policijskega zapora privedli okoli dvajset aretirancev, da jih zapro na sodišču, so jih morali odvesti zopet nazaj, ker zanje ni bilo več prostora. Sodnijske ječe so torej izredno polne. Celic je za kaznjence prirejenih za 231 oseb, a predvčerajšnjim je bilo v njih že 360 oseb zaprtih. Celice so tako nabite, da leže ljudje po tleh. In vendar so že vsakogar, če je bilo le mogoče, izpustili na svobodo. Izjemoma drže pod ključem le one, ki so bili zopet zaprti zaradi demonstracij. Kako pojde to nadalje, tega ne more povedati nihče niti na sodišču, kajti — kakor kaže dosedanja izkušnja — število bo prej naraščalo, nego padalo. — Tudi na Hrvaškem se cepijo duhovi vedno bolj. Koalicija razpada, dr. Lorkovič, dr. Šurmin in tovariši so za odločno jugoslovansko politiko, ostali koalicionaši se še drže vlade; toda tudi med temi in Madžari je nastal zaradi finančne pogodbe razkol, in piše se že; da bo moral ban demisionirati. Ves hrvaški narod, na čelu Sokoli, mladina in duhovščina, so za deklaracijo; z njim morajo tudi vsi voditelji ali pa izginiti v temo. Tudi hrvaška cenzura pleni kakor pobesnela; listi prihajajo vsak dan pobeljeni, zbornik »Südslavische Rundschau«, ki je zastopal deklaracijsko politiko, je celo ustavljen. Vse to pa Jugoslovane in Slované le potrjuje, da so na edino pravi poti. — Za prehrano jugoslovanskih dežel se je te dni Jugoslovanski klub zopet krepko potegnil. Razmere so zlasti v Dalmaciji obupne, ker se dovaža premalo moke in se še to nepravilno razdeljuje. Na spomenico dr. Koroščevo je odgovoril minister Höfer, da trpe pomanjkanje moke pač vse dežele. Vsak dan se v Avstriji porablja le okoli 197-2 vagonov moke. Treba pa bi je bilo 425 vagonov. Iz Ogrske in Rumunije bi morala dobiti Avstrija vsak dan okoli 160 vagonov žita, — dobiva ga pa komaj 76-8 vagonov na dan. Zato se potrebe dežel ne morejo pokrivati. Na to pismo je dr. Korošec odgovoril, da je minister popolnoma napačno poučen, ker potrebe nemških dežel se pokrivajo vedno popolnoma in še preko potrebe, medtem pa vlada po jugoslovanskih deželah že lakota in ogorčenje nad krivičnim zemanjenjem. Dalmacija je dobila le 78%, Nižja Avstrija z Dunajem pa 111%, sam Dunaj celo 122% in Solnograška kar 124%, Kranjska pa le 58% in Primorska celo le 30% pokritja za svoje potrebe! Delajo se torej razlike brez ozira na to, kako plodovita je posamezna dežela, v koliko se lahko preživlja sama in kje je koncentrirano vojaštvo. Dežele tik za froto so največ moke potrebovale, a primeroma najmanj dobile. Zato je bila tudi Štajerska zelo oškodovana. Jugoslovanski klub zahteva, naj v bodoče izvršuje tedensko razdeljevanje žitnih, oziroma močnih zalog parlamentarna komisija. Jugoslovanske dežele pa naj svoje pritožbe pošiljajo vselej tudi Jugoslovanskemu klubu.

*Oj pridi, rešenik, druhal razpoči
nesveto nam, ki se redi in pase,
a ljudstvo po puščavi lačno vodi!
Kaj bo trpelo to vse večne čase?*

Jos. Stritar (»Dunaj. soneti«).

Boj za jugoslovansko državo v zgodovinski luči.

Vsa Evropa se prenavlja. Kar je zastarelega, razpada in poginja, povsod pa klije na razvalinah starega novo življenje. Narodi in države spreminjajo svoje načrte in programe in si postavljajo nove cilje. Vse je v razvoju, vse stavi temelje za bodoče življenje. Devetnajsto stoletje je pokazalo, da je narodna ideja ena največjih gonilnih in državotvornih sil. V zmislu narodnega pokreta je nastala cela vrsta novih držav v Evropi. Srbija (1817), Grška (1829), Romunija (1859), Italija (1861), Nemčija (1871), Bolgarija (1878). Sedanje stoletje nadaljuje v istem zmislu in svetovna vojna bo zgradila zopet nove narodne enotne države. Svojo državno neodvisnost so že oklicali Poljaki, Ukrajinci, Finci. Drugi jim še sledijo. Svojo državno neodvisnost hočemo tudi mi.

Ko smo se leta 1848. narodno prebudili, smo zahtevali združitev vseh Slovencev v Zedinjeno Slovenijo. Ta program smo prav posebno povdarjali zlasti potem, ko se je razdelila monarhija v Avstrijo in Ogrsko in smo dobili ustavo, ter je začelo ljudstvo potom poslancev sodelovati pri zakonodaji. Bila je to živahna doba taborov, ko se je na tisoče in tisoče Slovencev shajalo na shodih in sklepalo resolucije o naših zahtevah. Zedinjena Slovenija je ostala na programu naših strank do najnovejše dobe. V njej smo videli našo narodno rešitev. Sicer smo že tudi tedaj povdarjali sorodstvo s Hrvati, govorili o kulturnem ujedinjenju Slovencev, Hrvatov in Srbov, toda prepričanje, da smo Slovenci, Hrvatje in Srbi pravzaprav enoten narod, nam je rodila balkanska vojna.

Ko smo čuli o hrabrih činih Srbov in Bolgarov, je zakipela v nas kri. Naenkrat nam je bilo jasno, da spadamo k njim tudi mi, ki govorimo isti jezik, ki smo istega pokolenja in ki stanujemo na isti zemlji. Jasno nam je bilo, da smo enoten narod. Iz Slovencev smo postali Jugoslovani. Prišli pa smo tudi do prepričanja, da ni potrebno samo kulturno ujedinjenje, marveč tudi politično. Le tedaj bo naš narodni obstoj zagotovljen, če bomo imeli lastno državo, v kateri bomo sami gospodarili in sami sklepali postave. Od vasi do vasi in od hiše do hiše se vrši sedaj po vsem Slovenskem glasovanje in tisoči in tisoči Slovencev in Slovenk izjavljajo pred vsem svetom: mi smo Jugoslovani in mi hočemo lastno državo.

Slovenci, Hrvatje in Srbi smo enoten narod že od nekdaj. Vsi imamo isto domovino. Pred šestim stoletjem po Kristu smo Slovenci, Hrvatje in Srbi stanovali skupaj v jugozapadni Rusiji in današnji Romunski in

imeli le eno ime: Slovëni. Stanovali smo skupaj, govorili seveda isti jezik, častili iste bogove in enake so nam bile šege in običaji.

Ko smo se pa tako razmnožili, da nam je bila prvotna domovina premajhna, smo se začeli seliti proti jugu in zahodu. Naši predniki so prekoračili široko Donavo in zasedli z ognjem in mečem ves balkanski polotok. Oni, ki so prišli ob Savi in Dravi najdalj na zapad globoko notri v alpske pokrajine, so bili predniki Slovencev. Vzhodno in južno od Slovencev se je naselilo drugo slovënsko pleme: to so bili Hrvatje, ki so segali v Bosno do Vrbasa. Srbi, tretje naše pleme, so posedli vzhodno Bosno, Srbijo, Črno goro in južno Dalmacijo. Na tem ozemlju smo si ustanovili manjše države, tako Slovenci Karantanijo. Ker se niso združile v eno samo, so padle v boju proti močnejšim Nemcem, ki so napreje podjarmili Slovence.

Za nami so prišli na vrsto Hrvatje, ki so imeli celo dve državi. Da bi preprečili nemško nadvlado nad Hrvati, se je dvignil Ljudevit Posavski, vladar v Posavski Hrvatski, in z njim Slovenci in Srbi. Odpor proti Nemcem je združil tedaj vsa tri jugoslovanska plemena in nastala je vstaja, ki so jo potlačili Nemci le z največjo težavo in le vsled izdajstva, ker se jim je pridružil dalmatinski hrvatski knez. Zavladal je tujec. Slovenci, ki smo najsprednejša straža Jugoslovancev, se nismo mogli več otresti tuje oblasti, Hrvatje in Srbi so si zopet opomogli. Žal, da je v 9. stoletju nastala med Srbi in Hrvatje verska nenotnost: Hrvatje so se pridružili rimskemu papežu in postali katoličani, njihovi bratje na vzhodu pa so ostali pod bizantinskimi cerkvenim poglavarjem in postali pravoslavni. To je še danes največja razlika med Hrvatje in Srbi. — V 10. stoletju so se vsi Hrvatje združili in vladal jim je prvi hrvaški kralj Tomislav in za njim njegovi nasledniki jugoslovanskega pokolenja. Ko pa so vladarji iz narodne rodbine izumrli, so se pridružili leta 1102. Hrvatje prostovoljno Ogrom in izvolili ogrskega kralja za svojega. Odslej je ozko združena zgodovina Hrvatske z zgodovino Ogrske, žal, da ne v korist Hrvatom.

Srbi so živeli demokrasko pod voljenimi župani, ki se dolgo niso hoteli združiti v enotno državo. Šele v drugi polovici 12. stoletja je nastala po združitvi županij srbska država, v kateri so bili združeni skoro vsi Srbi. Štefan I., iz rodbine Nemanjičev, je bil prvi srbski kralj, a najslavnejši in najmogočnejši je bil Dušan Silni (v 14. stoletju). Hotel je ustanoviti veliko jugoslovansko državo in osvojiti Carigrad. V Skoplju so ga kronali za carja Srbov, Grkov in Bolgarov in gospodaril je vsemu zapadnemu delu Balkana. Srbija je bila na tem, da vstopi med velike ev-

ropske kulturne države, tedaj pa je umrl Dušan Silni in od slej se je začel propad države, ki so jo končno upropastili Turki. Poskus, ustanoviti iz Srbije kot središča enotno jugoslovansko državo, se je ponesrečil. Isto je poskušal tudi bosanski kralj Štefan Tvrtko, ki je hotel združiti Bosno s Hrvatsko in se dal kronati za kralja srbskega in bosanskega. Bosna je pripadla najpreje srbski državi, potem pa priznala nadoblast hrvatsko-ogrskega kralja.

Tretji poskus ustanoviti jugoslovansko državo, se je začel iz slovenske zemlje. Med Slovenci so bili okoli leta 1400. najmogočnejši gospodje Celjski grofje, ki so imeli velik del slovenske in hrvatske zemlje v svoji oblasti. Bili so v sorodstvu z raznimi jugoslovanskimi plemiški rodbinami hrvatskimi in srbskimi, in bosanski kralj Štefan Tvrtko je že določil grofa Hermana za svojega naslednika. Pripravljala se je nekaka nova jugoslovanska država, toda ker so Celjski grofje hitro izumrli, je izginil z njimi tudi ta načrt.

V dobi, v kateri so se porajali ti načrti za ustanovitev jugoslovanske države, ljudstvo ni imelo nobene besede. Odločevali so le plemenišči in posamezne osebe in rodbine. Z njihovo smrtjo je razpadlo tudi njihovo delo. Vsi ti poizkusi pa nam kažejo, da je načrt enotne jugoslovanske države prastar in da se je vedno in vedno znova ponavljala potreba ustanoviti ob obali Jadranskega morja enotno jugoslovansko državo.

V 14. stoletju je prišel nad Jugoslovane nov, nevaren sovražnik, ki je prizadejal enako globoke rane Srbom, Hrvatom in Slovincem. To so bili divji Turki, ki so prihrumeli v Evropo in podjarmili ves balkanski polotok, uničili srbsko in bosansko državo ter pustošili in plenili več stoletij po hrvatskih in slovenskih zemljah.

Strašni časi so bili to za Jugoslovane. Na stotisoče nas je poginilo, stotisoče so odpeljali v turško sužnost in tisoči vasi je bilo požganih in oropanih. Za več stoletij je bil prekinjen vsak razvoj jugoslovanske kulture in jugoslovanske državne misli. Le eno nas je družilo Slovence, Hrvate in Srbe: ista usoda neizmernega trpljenja in izumiranja. V skupnem trpljenju se je zopet pojavila naša edinstvenost. Ves naš troimenski narod je stal enoten na braniku in odbijal stoletja najhujše turške navale. Kaj bi bili v teh stoletjih lahko dosegli gospodarsko in kulturno, da nam ni bilo treba braniti Evrope pred turško krvočnoostjo in podivjanostjo. Jugoslovanska kri je rešila Nemčijo in Italijo strašnih sovražnikov, ta doba je za naš narod doba največjih junaštev, temelj, ker smo bili navezani popolnoma nase brez vsake tuje pomoči.

Ta doba je pa prebudila široke ljudske sloje: slovenske in hrvatske kmete. Vsak po-

Junij Brut:

Sršeni.

Oni in mi.

Vbijali nam so svojo kulturo
med Dravo in Muro

šest sto let;
ker nismo udarcev njih razumeli,
so jezik nam vzeli
in naš svet.

Zdaj čutijo zadnje usodne utripe,
zato razbijajo šipe —
o jej, o jej . . .!

Saj steklo je krhko, se lahko zdrobi,
a srca so naša kot kamen iz gor —
in čujta, Celovec in Maribor:

Zdaj naša mogočna se pesem glasi:
»Mi gremo naprej!«

Prej in sedaj.

Strašilo znano prejšnji čas
so bili srbski dinarji in ruski rublji:
Zdaj teh ni več. In vendar nas
najrajše bi do golega — oskubli.

Minister aprovizacije.

Modrost ministrska je znana stvar,
in skrb za ljudstvo nam je dobro znana,
in trud za javni blagor velikanski,
to dobro vemo.

In vendar nekdo delal je reklamo,
ko je razlagal s celo vnemo:

»Gospoda, le razburjanja nikar!
Naš glavni cilj je sreča državljana.
Da pa ne rečete, da smo pristranski —
nikomur nič ne damo . . .«

Različni ukusi.

Eden misli, da s tem kaj dokaže,
če se v nemških časopisih laže;
drugemu je višek poezije,
če par oken ali šip razbije.
To so pač različni le ukusi:
enemu ugaja — kar se drugim gnusi.

Madžarska resnica.

Svobodo narodov na Madžarskem
imajo za norčijo:

»Saj drugi Madžari so, kakor mi —
samo drugače govorijo . . .«

Kdo?

Kar čital pesmi sem sred vojnih groz,
najbolj mi ta je bila všeč:
po konjih vdariti ni težka reč,
a kdo naj ustavi splešen voz? . . .

Kralj Matjaž.

Kralj Matjaž iz spanja se predrami
in ozira se po speči jami,
po votlini in po vojski zbrani
in oprodo — posla poprašuje:
»Čuden šum se zunaj v svetu čuje!
Vstani in poglej, če črni vrani
letajo nad goro še nad nami?«

Posel gre in h kralju se povrne:
»Še sem videl naše vrane črne,
letajo nemirno, bojazljivo:
in med nimi novih — dvoje, troje
kroži zdaj ob vrhu gore tvoje . . .«
Kralj Matjaž nasloni glavo sivo —
temna noč nad vojsko se zagrne.

Zdravstvo.

sameznik je strašno trpel. Moral je v vojno, moral je zanemarjati svojo zemljo, ki mu jo je sovražnik pustošil, in svojo družino, ki so mu jo Turki morili in odpeljali v sužnost. Moral je nositi ogromne davke, ki so mu jih nalagali plemiči, a bil je brez vsakere pravice: suženj v pravem pomeni besede, odvisen v vsakem oziru od grajščaka. Pritisk je rodil odpor, kmet se je začel zavedati svojih človeških pravic in začel boj za »staro pravdo«. Izbruhnili so kmečki upori.

In zopet se je pojavila edinstvenost. Slovenski in hrvatski kmet sta se dvignila skupaj proti skupnim tlačiteljem: nemškimi in madjarskim grofom. Jugoslovanska ideja je zopet prišla na dan. Tokrat iz ljudstva. Kmečki upori niso bili le boji za pravice kmeta ampak tudi politični boji. Kmetje so hoteli združiti slovenske in hrvatske dežele in ustanoviti zanje skupno cesarsko vlado v Zagrebu. Sami so hoteli skrbeti za svojo varnost, sami določati in pobirati davke. Le vladarjevo osebo so priznavali za skupno z ostalimi habsburškimi deželami. Prava majniška deklaracija, za katero je moral prestati »kmečki kralj« Matija Gubec v Zagrebu mučeniško smrt na razbeljenem železnem prestolu, kronan z razbeljeno žarečo krono.

Jugoslovanska misel se je povdarjala v istem času tudi v našem kulturnem življenju. Med nami se je začela širiti lutrova vera in našla veliko odziva, zlasti med Slovenci. Širitelji protestantizma so začeli pisati knjige v slovenskem jeziku in nastala je novoslovenska književnost. A isti pisatelji so povdarjali, da je potreben enoten jugoslovanski književni jezik, da so potrebne enotno pisane knjige za Slovence, Hrvate in Srbe. V Ljubljani so ustanovili jugoslovansko tiskarno in že se je začelo v tem zmislu delovati. Vsled preganjanja protestantov je sicer to gibanje zamrlo, a trajnost jugoslovanske ideje nam to vendar dokazuje.

Srbija in Bosna ter velik del Hrvatske so ječali ves ta čas pod turškim jarmom, a zapadna Istra in Dalmacija sta pripadali že od 11. stoletja Beneški republiki, ki je širila italijanski vpliv in tlačila Hrvate. Slovenci in ostali Hrvati smo morali prenašati nemško in ogrsko gospodstvo.

Novo življenje se je začelo v Evropi z izbruhom francoske revolucije. Predpravice plemičev so padle, meščanski stan je postal svoboden, ne samo socialno, temveč tudi politično. Nastopil je veliki Napoleon, ki je hotel podjarmiti vso Evropo, a boj proti njemu, proti tujemu tlačitelju, je rodil narodni čut. Narodna ideja je nastopila svojo zmagoslavno pot in zbudila tudi Jugoslovane.

Važnost jugoslovanskega ozemlja je spoznal Napoleon in ustanovil novo ilirsko državo, ki je obsegala del Slovencev in Hrvatov. Ilirska država, ki je štela prvotno le okoli 2¹/₂ milijona prebivalcev, z glavnim mestom Ljubljano, naj bi se širila proti vzhodu in jugovzhodu. Iz nje naj bi se razvila jugoslovanska država, ki naj bi tvorila prehod med zahodno in vzhodno Evropo in ki naj bi uničila evropsko Turčijo. Veliki čas Napoleonov je tedaj zopet oživel jugoslovansko državno idejo, a vzbudil je tudi narodno Slovence, Hrvate in Srbe. Srbi so se dvignili proti Turkom in izvojevali svojo lastno državo, a med Hrvati in Slovenci se je začel ilirski pokret, ki nas je hotel kulturno ujediniti in vpeljati enoten književni jezik. To se ni izvedlo in zato so naši voditelji v revolucionarnem letu 1848. zahtevali le Zjedinjeno Slovenijo in ne Zjedinjene Jugoslavije. Vsa naša skrb je bila obrnjena odslej boju za narodni obstoj, boju proti ponemčevanju. Leto 1867. pomeni za jugoslovanski pokret največji poraz, katerega posledice čutimo prav posebno sedaj. Mesto ujedinitve so nas nasilno raztrgali in ukovali v suženjstvo dvema tlačiteljema: Nemcem v Avstriji in Madžarom na Ogrskem. Ves sedanji naš silni napor in boj sta veljala pogreškom naših in hrvatskih politikov v letu 1867., ki so privolili v dualizem. S.

Za boj proti jetiki (tuberkulozi) nam narava sama nudi nekaj prav dobrih in cenjenih sredstev. Eno najboljših sredstev so solnčni žarki. Učenjaki so dokazali, da bacil (gljivica), ki povzroča jetiko, v najkrajšem času pogine, ako ga obsevajo solnčni žarki. Pljunki jetičnih ljudi postanejo v kratkem času neškodljivi, ako se posuše v solnčni svetlobi, dočim ostanejo v pljunku bacili dolge dneve živi in nevarni, ako je pljunek na vlažnem, neenažnem in temnem prostoru. Iz tega dejstva se vidi, kako veliko moč imajo solnčni žarki. Zdravilna moč solnca je bila že dolgo znana, vendar so jo začeli zdravniki šele pred dobrimi dvajsetimi leti izkoriščati. Najprej v Švici. Tam so postavili na visoke hribe zdravišča za jetične in so bolnikom ukazali, da se morajo gotov čas dati obsevati od solnca. Bolni del telesa ne sme biti pokrit z obleko, temveč solnčni žarki morajo padati naravnost na kožo. V Švici so dosegli krasne uspehe in sicer najlepše pri jetiki na kosteh. Otroci, ki so se jim sušili in gnojili udje, kolena, noge, roke, so po par mesecih solnčnega zdravljenja okrevali, rane so se jim zaprle, udje so bili zopet pregiblivi, moč in zdravje se je vrnilo. Solnce dela naravnost čudeže. Napačno pa bi bilo misliti, da je samo švicarsko solnce tako dobrodejno in čudežno. Isto solnce sije tudi nam, na naša dolenska brda, na gorenske gorske velikane, na Goriško, kateri naravnost pravimo »solnčna«. In tudi v naših krajih lahko izrabimo zdravilne solnčne žarke z istim uspehom kot v Švici. Še celo v milijonskem mestu, na Dunaju, s pridom izrabljajo redke solnčne žarke, ki sijejo skozi dim in meglo. Na dunajski otroški bolnišnici (kliniki) se solnčijo na jetiki bolni otroci na vodoravnih strehah in sicer po leti in po zimi. Celu v najhujšem zimskem mrazu ležijo otroci na prostem, obsevani od solnčnih žarkov, in bolni udje niso zaviti v plašče in odeje, temveč so goli, da more solnce do kože. — Kar delajo drugod, to moremo narediti tudi doma brez vsakih posebnih priprav. Jetični otrok, jetični odrasli ne smejo čepeti doma v zaduhli, temni sobi! Bolnik naj gre ven na prosto — in če ne more hoditi, naj ga neso! Solnčni žarki naj obsevajo njegov bolni ud, naj blagodejno lečijo bolezen! Seveda je pri tem zdravljenju potrebna previdnost, ker bi utegnil prehud mraz zlasti v začetku zdravljenja škodovati, ker bi se utegnil otrok prehladiti. Polagoma je treba privaditi bolnika i na mraz i na solnce! Pretiravanje ni dobro. Posvetuj se z zdravnikom, ako imaš v svoji družini na jetiki bolnega otroka, in ravnaj se po njegovih nasvetih! — Tudi za zdravega človeka so solnčni žarki velikanskega pomena, ker ga utrudijo in že v naprej preprečijo bolezen.

Vpliv stradanja na človeka. Že l. 1915. — torej že v drugem letu svetovne vojske — se je pojavila nova bolezen, ki si je zdravniki niso znali pravilno razložiti. Šele ko so se slučaji nove bolezni pomnožili, ko je v nekaterih taboriščih, posebno med vojnimi vjetniki, in v nekaterih severočeških okrajih obolevalo vedno več in več ljudi na tej novi bolezni, so se polagoma razbistrili pojmi in so našli vzrok bolezni. Novi bolezniki so dali ime **lakotne otekline**. Bolezen, katere edini vzrok tiči v slabi, nezadostni prehrani, se je pokazala samo ob sebi umevno najprej v tistih krajih, kjer je bilo ljudstvo najslabše preskrbljeno s hrano. Ljudje so hujšali od dne do dne, vsa tolišča, ki jo ima vsak zdrav človek pod kožo zlasti na trebuhu in med črevesi, je izginila. Človek je postal res samo že »kost in koža«, vendar je bil notranje še zdrav in je do gotove mere lahko opravljal lažja dela. Če pa je ostala hrana trajno nezadostna, so se začeli kazati še drugi znaki stradanja. Pod kožo celega telesa, najprej na nogah, potem na trupu in na glavi, se je začela nabirati voda. Človek, ki je bil prej suh ko trska, je postal v par dneh pravi debeluh, toda ta debelina je bila nezdrava, ker je ni tvorila tolišča, temveč voda. Celu telo je bilo ena sama otekline, kakor bi bile človeka opikale čebele po celem telesu. Poleg tega je srce jako počasi bilo in telesna slabost je postajala vedno večja, tako da je moral bolnik v posteljo. Notranji, plemeniti človeški deli so ostali spočetka še zdravi, srce je delovalo sicer počasi, a vendar pravilno, pljuča so di-

hala kakor pri zdravem človeku. — Ko so zdravniki spoznali pravi vzrok bolezni, seveda ni bilo težko najti pravega leka. Stradanje, nezadostna prehrana je bolezen povzročila, dobra hrana jo mora tudi ozdraviti. In res je mnogo na ta način obbolelih ljudi v par dneh ozdravelo in okrevalo, ako so jim dali zadosti hrane. Vendar je v približno 10% nastopila smrt, ker je bilo telo že preveč izstradano in izžeto. Dobre hrane in zadostne hrane bi bilo treba preskrbeti in bolezen ne bi nastopila.

Zalibog je prehrana ljudstva tako zavžena, tako pomanjkljiva, da moramo računati s tem, da bodo lakotne otekline nastopale letos še pogosteje. Že lansko leto je bilo takih bolnikov v nekaterih severočeških okrajih na tisoče in tisoče, v Dalmaciji, v Bosni in zlasti v Hercegovini jih je bilo nebroj, in letos se kaže, da tudi v naši Istriji in na Goriškem bolezen ne bo ostala neznanca. Ubogo ljudstvo hira in umira vsled stradanja, lakotne otekline se širijo — in vendar imamo tako uspešno zdravilo — zadostno prehrano. Država mora storiti svojo dolžnost, stradajočim krajem poslati živil, da ljudstvo reši iz najhujše bede.

»Snaga je pol blaga«. Čistota nepopisno dobro dé človeku. Zdi se, da solnce bolj prijazno sije, da je soba prijaznejša in da so ljudje vse zadovoljnejši tam, kjer je doma snaga. In nasprotno. Kako neprijetno je človeku na umazanem prostoru in koliko škode povzroči nesnažnost! Vzemi katerokoli stvar, pa jo deni na nečist kraj, kmalu je bo konec. Še železo ni tako trdo, da bi ga rja ne mogla razjesti. V prvi vrsti pa kvari nesnažnost tudi človeško zdravje. Marsikatera mati nihi ne slutiti, koliko škoduje otrokovemu telesu s tem, da ga pušča umazanega, neumitega, mokrega. Največ bolezni na koži, v črevesih, na prsni, v grlu, na kosteh izvira pri otrokih le iz nesnage. Človek bi lahko rekel, da bi ostala polovica otrok več živih in zdravih, ako bi jih imele njih matere vedno snažne. Razun tega pa so umazani, nepočesani otroci s svečo pod nosom tudi jako ostudni in se gabijo vsakomur. Pa tudi odraslemu človeku je snaga pol zdravja in pol življenja; zato mora dobra gospodinja vedno skrbeti, da je v prvi vrsti sama umita in čedno napravljena ter da so vsi členi njene družine snažni, umiti in okopani. Potem bo manje bolezni.

Spanje je za vsakogar neobhodno potrebno. Spanje nas okrepi in osveži po vsakdanjem delu ter nam daje novih moči. Nespavanje utruja in ubija telo in dušo, draži živce, povzroča slabo voljo in jemlje veselje do vsakega dela. Človek skoraj lažje prenaša lakoto nego čezmerno bdenje. Ako si kradete čas spanja, si kradete s tem življenje in hitite smrti v naročje. — Spanje mora biti redno in mirno, ako hočemo, da nam koristi. — Dnevno spanje nikdar toliko ne izda kakor nočno.

Majhni otroci morajo spati vso noč in še precejšen del dneva. Saj pravi prislovica, da »rastejo v spanju«. Mladina od desetih let naprej naj spi najmanj 10 ur. Leže naj zvečer pozimi ob 8., poleti ob 9., po novi uredbi časa ob 10. Odraslim ljudem zadošča 7—8 ur spanja. Slabotni, malokrvni ljudje pa naj spe 9 ur na dan in naj tudi po obedu ležejo za kake pol ure.

Spavaj v hiši v postelji in ne na tleh. Velike vrednosti in velike koristi je, da ima vsaka oseba zase posteljo. Če le mogoče, naj otroci ne spe pri odraslih. Otroci, ki ležijo navadno nižje od matere, vdihava porabljeni in pokvarjeni zrak, ki ga izdihava mati, ter sople izparivanja materinega telesa, kar je škodljivo. Koliko je mater, ki imajo v sebi kali jetike ali kake druge nalezljive bolezni, za kar niti same ne vedo, in jih prenesejo na ta način na svoje otroke. Ležišče naj bo bolj trdo nego mehko, odeja pa lahka. Ponoči ne imej zavezane glave. Pokrij si noge, glavo pa imej prosto. Dobro je, da si zvečer, preden ležeš spat, umiješ roke, obraz in noge ter si očediš zobe. Nobena stvar tako ne pospeši zdravja, kakor snažnost. Preobleci si tudi košuljo.

*Jekla ni v mišicah naših kar nič,
v naših kosteh je premalo kremenca,
ah, in slovenska ta naša je kri
vse prevodena, premalo ognjena!*

A. Aškerc (»Mučeniki«).

Gospodarstvo.

Gojite sadjerejo! Z Unca pri Rakeku nam pišejo: Vsem občinam bi nujno svetoval, naj se čim največ mogoče posvetijo sadjereji. Koliko dobička donaja sadjereja, so se mogli prepričati minole jeseni. Kdor je imel dobre sadovnjake, si je mogel narediti mnogo sadjevca. Ne bo mu treba žejo trpeti. Marsikdo pa ga je mogel tudi izvrstno prodati v mesto. In koliko se je iztržilo za sadje, sveže in suho! Vsega je bilo le premalo. Zlasti češpelj in jabolk bi se bilo prodalo še sto in sto vagonov za dober dobiček. A tudi doma je sadje zaleglo v času, ko je premalo kruha. Zato svetujem, da se pobrigate kmetje bolj ko doslej za svoje vrtove. Očedite drevje, obrezujte divje veje, zalijte spomladi parkrat okoli debla nekaj gnojnice ter jo zakrite s prstjo, zatirajte gosence in hrošče, ker vse to delo se nam stokrat poplača! Potem vam ne bo treba mošta in vina preplačevati, pa še dober izkupiček naredite. Ako se poprimemo sadjereje, povabimo k sebi strokovnjaka, da nas pouči o vsem, kar je treba. Izgovor na zajce je po ceni, a navadno je jalov, če se gospodar vsaj malo briga za svoj vrt. Učiteljstvo na deželi daje vsakomur rado navodila. Treba je le vprašati. Iz nič pa ni nič.

Kmetovalci, ne pozabite! Zima za sadjarja ni čas počitka, ker moder sadjar pozimi ukrene vse, kar pospešuje dobro sadno letino in kar odvrta škodo. Snaženje sadnega drevja, gnojenje sadovnjakov in zatiranje škodljivcev je najvažnejše zimsko delo. Precej, ko odneha hudi mraz, vzemi žagico, struljo, škarje in krtačo ter se spravi na sadno drevje, zlasti na zanemarjeno. Napelji gnojnico na šadni vrt. Čim slabši je svet, na katerem raste drevje, tem bolj ga moraš gnojiti. Če redno gnojiš, bo rodilo drevje vsako leto. Ako hočeš drevje precepiti, mu poprej obzagaj veje. Reži cepiče vsaj do konca marca; narezane cepiče spravi v hladno klet na vlažen mah. Drevje dobiš pred začetkom pomladi v drevesnici kmetij, družbe. Zajci delajo škodo, če se drevja ne zavaruje. Rane je takoj zamazati s cepilno smolo in nato županu naznaniti škodo. — Obrezuj drevje pozimi in zgodaj pomladi, da ne bo prepozno. Začetkom marca cepi češplje. Privabljal ptiče na svoj vrt, potresi jim včasih kaj živeža, ker to se ti bo stotero poplačalo, ker zatro ti gosenci zalego in zapredke. Uči svoje otroke, naj ptiče ljubijo, naj jih ne love in ne pode, nego krmijo, naj ne razdirajo ptičjih gnezd, ker ptice ti očistijo sadno drevje mrčesov ter si jim za to le hvale dolžan. Odločno kaznuj vsako poškodbo drevja, majanje debel, jemanje opornih kolov ter skrbi za to, da bo vsak človek spoštoval tvoje delo in cenil sadno drevje. V omikanih deželah se nihče ne dotakne tujega drevesa; zato imajo krasne sadovnjake in bogat pridelek, s tem pa najboljši zaslužek. Pri nas na kmetih vidiš marsikje sramotno zanikrnost po vrteh, drevje rogoviljasto in gosto razmršeno, polno mahu in lišajev. Taki kmetje so v sramoto občine. In kar počno ponekod hudobni dečki z drevjem, je velik greh. Zato pa vladata ondi beračija in surovost.

— **Izraba štajerskih vodnih sil** ima svojo prav posebno privlačno silo. Poleg dežele imamo že celo vrsto drugih domačih, nemških in tujih milijonskih družb, ki so se ustanovile, da ustvarijo vrsto električnih central. V najnovejšem času ustanavlja tudi bivši pravosodni minister dr. Hohenburger tako družbo. Slovenci in sploh Jugoslovani imamo denarno silno močnih bank, a do danes vidimo prav malo zanimanja za industrializacijo naših pokrajin.

Kunčereja je postala zlasti med vojno velikega gospodarskega pomena. Kunec je najbolj hvaležna žival za meso. Ena sama zajkla, težka n. pr. 4½ kg, lahko vrže na leto 50 mladičev, ki morejo dati v štirih mesecih okoli 150 kg mesa. Toliko mesa se v enakem času ne more dobiti od nobene druge živali. Važno je, da se za krmo kuncev lahko porabi razne kuhinjske in vrtno odpadke, ki se jih ne bi moglo sicer porabiti, vsled česar se precej prihrani na krmu. Tudi se za kunčerejo kolikor toliko razbremenijo poljedelstvo, ker se ž njo lahko pečajo rokodelci, delavci, mali uradniki in drugi nekmetovalci. Pri nas žal,

za kunčerejo še ni toliko zanimanja, kot bi ga bilo potreba. Tudi se ž njo ne zna vsakdo umno pečati, da bi bilo dobro tudi tej gospodarski panogi posvečati več pozornosti in posnemati druge narode. Kunčje meso zlasti radi jedo na Angleškem, Francoskem in v Italiji. V Parizu porabi se vsak dan čez 10.000, v Londonu celo 75.000 kuncev. Na Francoskem prirede na leto 1000 milijonov kuncev, katerih vrednost je znašala pred vojno in na leto čez 300 milijonov frankov.

Jetika pri švicarski govedu. Ravnatelj klavnice v Curihu dr. Schellenberg navaja statistiko o jetiki pri švicarski govedu, ki je bila na tamošnji klavnici zaklana. Od decembra 1913 do maja 1914, torej v šestih mesecih, je bilo zaklanih 5755 goved in 11.434 telet. Med njimi je bilo jetičnih 1155 = 20 odstotkov goved in 283 = 2,4 odstotkov telet. Največ jetičnih je bilo krav (27,7 odstotkov). Med temi kravami jih je bilo čez 10 odstot. bolnih na vimenu, kar pomenja še posebej nevarnost za zdravo mleko. Schellenberg opozarja na potrebo, da se začne jetika zatirati pri živini. Nujni so v to svrhu zdravi hlevi in bolj naravna vzreja živine. — Dobro bi bilo, da bi o teh številkah vsaj nekoliko premišljevali razni »kmetijski strokovnjaki«, ki so zanesli tudi v našo deželo z drago švicarsko živino veliko jetike.

Grenko mleko. Mleko je grenko bodisi vsled tega, ker je postalo tako že v vimenu, bodisi vsled tega, ker mu je grenkobo šele pozneje povzročila nesnaga. Krava da grenko mleko, ako smo jo krmili s krmo, ki vsebuje grenke snovi, kakor graščica, pasja kamelica, praproč, repa itd. Zatrjuje se da dela mleko grenko tudi slama od ovsa in ječmena, ako se jo krmijo v večjih množinah. Zlasti grenko mleko dobimo, ako je ta krma plesnjiva. Grenko mleko nam lahko da tudi krava, ki je ravnokar storila ali krava, ki je že dolgo molzna. Ob molži sicer okusno mleko lahko postane grenko, ako ga denemo v rjasto posodo. Zato je treba gledati, da je posoda dobro pocinjena. Velikokrat povzročajo grenkost v mleku glivice, ki pridejo vanj z nesnago. Ta napaka se odstrani le s temeljito desinfekcijo.

Koliko tehta tele po porodu? Teža novorojenih telet je zelo različna. Ravna se po velikosti in plemenu matere ter bika. Odvisno je od spola in še od drugih najrazličnejših okoliščin. Navadno se giblje ta teža med 30 in 50 kg. Prav velika teleta tehtajo po porodu tudi 70 kg. Povprečna teža pri manjših teletih znaša 30 kg, pri večjih 40 kg. Krave po porodu tehtane izgube na teži povprečno 10 odstotkov, tele pa tehta 1/16 matere teže. Ako znaša pri kravi povprečna izguba vsled poroda na teži 73 kg, odpade 42½ kg na težo teleta, 6' 25 na otrebilo, 24'25 kg pa na tekočino.

Uvoz jajc v Nemčijo. Nemčija je potrebovala pred vojno skoro 8 milijard jajc na leto. Sama je je imela čez 73 milijonov kokoši, med njimi 50 milijonov takih, ki so nesle. Ker znese na Nemškem kokoš povprečno 90 jajc na leto, so dobili od domače perutnine le 4½ milijarde jajc, vso drugo potrebsčino pa so morali kriti z uvozom. Največ jajc je uvažala Rusija, ki je sama dala več kot polovico jajc, ki jih je bilo treba uvoziti. Vrednost jajc, ki jih je leta 1913, dala Rusija Nemčiji, znaša 196 milijonov mark, vrednost domačega pridelka v Nemčiji pa je znašala 200 milijonov mark. Iz Avstrije na Nemško poslana jajca so bila po večini ruskega izvora. Nizozemska je uvozila v Nemčijo za 95, Italija za 7, Romunija za 6, Bolgarija 4, Srbija in Danska po 1'5 in Turčija za 1 milijon mark.

Za trgovsko zvezo z Rusijo. Trgovci, ki žele stopiti z Rusijo v trgovske zveze, dobe navodila pri trgovskem gremiju, ali načelniku Ivanu Samcu, trgovcu v Ljubljani. Mestni trg (prej Vaso Petričič) ali pri trgovski in obrtni zbornici.

Bogastvo gozdov v Srbiji. V stari Srbiji se ceni, da je gozdov nad 1½ milij. hektarjev, kar znaša skoro ¼ cele dežele. Največji posestnik gozdov je država, kateri pripada okoli ¼ vseh gozdov (550.000 ha), druga tretjina (650.000 ha) je v rokah mestnih in kmečkih občin, 17.000 ha imajo cerkve in samostani in le 300.000 ha gozdov posamezne osebe. Več kot polovica državnih gozdov je bukovih, nadaljna četrtina je hrastova, igli-

často drevje pa tvori komaj šestino državnih gozdov. Največji gozd, ki meri več kot 27 oralov, leži v severnem delu dežele v okoličici kraja Miroča. Vsled pomanjkanja gozdarskega osebja in slabih prometnih sredstev je po mnenju nemških strokovnjakov v Srbiji uvedba umnega gozdarstva zelo težavna.

Vrtovi kumne na Holandskem. Kumne (kimmel) sade po njivah in v večjih množinah na Nemškem, na Ruskem, zlasti pa na Holandskem, kjer je bilo zadnja leta s to rastlino zasajene več kot 6300 ha zemlje. Pridellek znaša na leto 10 milijonov kg (1000 vagonov) kumne. Semje se zaseje v zgodnji pomladi, najrajše že koncem februarja v greдах, sadike pa presade na njivo meseca julija. Ako se rabi za setev sevni stroj, se potrebuje za 1 ha 8 kg semena. Pri dobrem negovanju da 1 ha zemlje 22 do 26 stotov kumne. Kumna cvete šele meseca maja drugega leta, žanje se pa šele drugo poletje v juliju. Prvo leto se kumnovo njivo posadi še z letnimi rastlinami, kakor grahom, špinačo itd. Kumnovo zrnje se največ uporablja za olje, tropine pa so prav izborno krmilo. Več kot polovico holandskega pridelka kumne gre v mirnih časih na Nemško.

Velikost evropskih pristanišč. Največje pristanišče v Evropi je London. Tja došle ladje so vsebovale leta 1913. skoro 19 milijonov tan. — Za Londonom največje pristanišče je Liverpool, za tem pa Antwerpen. — Med pristanišči, ki pridejo v poštev za preskrbo takozvane Srednje Evrope, zavzema prvo mesto Hamburg, čegar došle ladje so obsegale 14 milijonov ton. Za njim so se druga evropska pristanišča vrstila tako - le: Rotterdam (13 milijonov ton), Marseille (10 milijonov ton), Neapelj, Genova (7 milijonov ton), Haver, Trst (5½ milijona ton), Bremen (5 milij. ton), Reka (3 milijone ton) in Benetke (2 milijona ton), Split, Zader, Pulj in Opatija (po 1 milijon ton), Gruž in Šibenik (po ¼ milijona ton).

Kar po rodu, jeziku in želji spada v eno celoto, kar je politična sila raztrgala in kar hoče sebičnost raztrgano ohraniti, to sili nepremagljivo skupaj. Da se ljudstva razredijo po narodnosti, to je terjatev časa in se ne da zabraniti.

Miha Herman

štajerski drž. in dež. poslanec l. 1864.

Naši domovi.

Dajte svojim domovom in svojim stanovanjem novo lice! Pretvarjamo svoje misli in dejanja po jugoslovansko. Drobno delo za narod cenimo dandanes kot pred vojno, zavrgli pa smo brezpomembne zahteve v tem velikem času. Visoko se dviga naša jugoslovanska zastava, krepko in samozavestno korakamo za njo, velika so naša gesla in veliki naši cilji v združeni Jugoslaviji.

Če pa stopimo v stanovanje našega meščana ali kmeta, vidimo v njem malo domačega, kar bi bilo vzklilo iz lastne slovenske duše, kar bi vzgajalo v našem ljudstvu ono globoko ljubezen do lastne narodne bitosti, do domačih običajev in navad, do resničnega življenja po naših domačih selih in mestih. Okraski na posodah, pleteninah, slike po stenah — vse tuje. Niso niti umetniško okusne niti nabožne. Stotisočake je naše ljudstvo zmetalo za te izdelke v nemške dežele.

In koliko lepih pokrajinskih in zgodovinskih slik iz slovenskega in jugoslovanskega narodnega življenja so nam napravili v krasni izvedbi domači umetniki. Izvirna in umetniško dovršena slika je draga stvar, prepričan pa sem, da bi si pri današnji mali denarni vrednosti rad nabavil marsikdo domače umetniške slike in drugo, samo treba na to opozoriti in vzbuditi zanimanje. Kdor pa tega ne zmore, hoče pa dati svoji hiši slovensko lice, ima nadomestilo v lepih po »umetniški propagandi« izdanih razglednicah v več barvah. Umetnine krog nas, kažejo naš okus in povedo, za kaj se zanimamo. V slikah se seznanimo z narodno čutečimi svojimi umetniki, posebno onimi, ki iz narodnega življenja in domačih pokrajin jemljejo snov za svojo umetnost. O.

Politične vesti.

O slovenskem ženstvu je prinesel praški ženski zbornik »Zenský obzor«, ki ga ureja A. Zieglerova, v 1. številki svojega 10. letnika lep članek iz peresa dr. J. L. »izjava slovenskim žen in deklet« — tako se zaključuje ta članek — »se nam zdi vazen dogodek ne le za današnji čas, nego tudi zato, ker postane zacetek in temelj novega energičnega dela in trdne ženske organizacije, ki nam bo jamstvo novega lepšega narodnega življenja.« Clankar predlaga, naj bi Splosno slovensko žensko društvo v Ljubljani postalo vseobčna ženska organizacija za vse slovenske kraje. V poslednji dobi je vzrasla nova generacija; na nji je, da pokaže, koliko velja. — V Zagrebu izdaja in ureja mesecnik za kulturne, socialne in politične koristi žen z naslovom »Zenski svijet« naša pisateljica Zorka Kvedrova-Demetričeva. Tudi v tem velikem in lepem zborniku se čita marsikaj o naših slovenskih razmerah, zlasti o nalogah, uspehih in ciljih slovenskega ženstva pred vojno in po vojni. Poleg urednice so dopisovali »Zenskemu svijetu« Minka Govekarjeva, Marija Kmetova, Alojzija Stebijeja, Manica Komanova, Marija Skrinjarjeva, dr. Ivan Lah in Ksaver Meško. Hrvatice in Srbinje doslej še niso smele podati svoje izjave za jugoslovansko ujedinjenje, toda vsi hrvatski ženski listi izražajo popolno soglašanje s Slovenkami, ki jim prednjačijo.

Celo dijaštvo so preganjali! Več gimnazijcev v Novem mestu je iz maščevalnosti ovadil njih bivši tovariš Mazanec von Engelhartswald. L. 1912—15 je bil ta plemič, edini Nемец na novomeški gimnaziji; v dobi miru je dobro izhajal s tovariši, od začetka vojne pa je psoval kolege z »windische Hunde«, nosil je hrastovo perje, grozil s pištolo ter se skratka prav po prusko vedel. Slovenski tovariši so ga zato zlasali. Junak jih je seveda takoj zatožil. Kaznovani so bili zatoženci in nemški špec. Nato je nemški plemič postal še predrznejši, in končno je morala obitelj odpotovati s slovenskih tal na nemška dunajska. Tisti čas sta bila v Novem mestu tudi dva častnika: štacij. poveljnik in cenzor je bil eden, vohunski častnik drugi, oba skupaj pa strah za meščane. Povsod sta vohunila, povsod izzivala, sovražila vse slovensko in nasledovala zlasti dijake. Namazani Mazanec je bil že leto dni na Dunaju, ko sta ga ta dva junaška častnika pozvala, naj jima preskrbi gradivo za ovadbo proti novomeškim slovenskim dijakom. Mazanec je to rad storil, a se ni mogel več spomniti priimkov svojih bivših tovarišev. Državno pravdnništvo mu je preskrbelo seznam, iz katerega je Mazanec izbral eno ime. Bilo je ime Slovenca dijaka, ki je videl neko Mazanzovo pismo, v katerem Slovence psuje, ter je to svoj čas tovarišem povedal. Zato je bil tepen. Zato pa se je zdaj nemški podlec maščeval ter je ovadil tovariša po preteku enega leta. Začela se je velika preiskava, a drž. pravdnništvo ni našlo ničesar. Vse preganjanje se je ustavilo. Zdaj pa sta dotična častnika ovadila dijaštvo vojaškemu sodišču ter sta trdila, da je novomeško meščanstvo protidinastično in nepatrijotično, dijaki pa sami srbofili. Začela se je nova inkvizicija. Vse priče zagovornikov so bile odklonjene, edina priča je bil plemenita duša Mazanec, in njemu so verjeli vse! Vojaški pravdnik je sam priznal: »Imamo samo eno pričo, a ta nam zadošča. Njegova mati nam je zatrčila, da je verodostojen.« V Mazanzovi hiši sta bila dva častnika prijateljska gosta, in pričo Mazanza sta na novomeškem kolidvoru sprejela dva častnika, ko je dospel z Dunaja k novomeški obravnavi. Novomeških profesorjev se pri razpravi sploh ni poslušalo, pač na verjelo izjavam dunaj. profesorjev o idealnih čednostih plemenitega ovaduha Mazanza. Uspeh: več dijakov je bilo obsojenih v ječo na več tednov ter zato izključenih. Jugoslovanski klub je ta drastični slučaj objavil, da se prepriča ves svet, koliko vzroka imamo ljubiti in spoštovati tisočletno nemško kulturo in plemiško poštenost.

Boj nemškutarjev proti Jugoslovanom. Nemški občinski sveti v Mariboru, Ptujju in Celju so podali izjave, v katerih napadajo nas Slovence radi jugoslovanske deklaracije, to se pravi radi naše zahteve, da naj bodo Slovenci, Hrvatje in Srbi združeni v svoji državi in to pod habsburškim žezlom.

Nemci in nemškutarji ščujejo proti nam vlado in vse državne oblasti, da bi prepovedale delo za našo državo. Ves pritisk pa nič ne pomaga, saj naše slovensko ljudstvo še pridneje podpisuje izjave za deklaracijo. Zato so si izmislili nemški župani v Mariboru, v Celju, v Ptujju in ostalih nemških malih mestih in trgih Slovenskega Štajerja novo komedijo. V dnevih 13. do 15. februarja bi rada šla posebna deputacija teh nemških mož na Dunaj, da tam pred ministrskim predsednikom dr. vitezom Seidlerjem protestira proti našim zahtevam. To deputacijo bo vodil sam dunajski župan dr. Weisskirchner. Rekli smo, da gre za novo komedijo, kajti komedija bo, če ti gospodje nemški župani vitezom Seidlerju poreko, da delamo Slovenci za raztrganje monarhije. Kar vedo ti lažinemški župani, to ve tudi ministrski predsednik, da ni v nevarnosti monarhija, marveč onih 40 tisoč Nemcev in nemškutarjev, ki živijo po vseh naših slovenskih pokrajinah. Sicer pa tudi Seidler ne more ustaviti voza, ki drči s hriba. Mi gremo naprej. Nič bati se! Ne odnehamo do zmage!

Kakšno škodo na izobrazbi nam je povzročila vojna. Vojna ni zantevala od Slovencev samo krvnega davka in nam prizadejala hudo gospodarsko škodo, marveč nam je tudi škodovala v naši izobrazbi. Celo vrsto naših šol, skoro bi lahko rekli vse, so bile in so še zaprte. In to ne samo one, ki so se nahajale v bojni črti, marveč tudi v zaledju. Dostikrat so pobrali v v takomenovane vojaške namene šolska poslopja, dasi jih ni bilo neobhodno potreba. Saj za manjvredne Slovence ni treba šol, tako si je mislil marsikateri nadut nemški vojaški poveljnik in ukazal zasesti vaško šolo. Učitelje so nam pobrali vse v vojaške. Po izbruhu vojne so prenehala tudi vsa naša izobraževalna društva, ker je bilo njih delovanje ustavljeno, ali pa so jim vzeli društvene prostore. Koliko naših sokolskih in društvenih domov ni moglo in si danes ne more več služiti svojemu namenu. Koliko čitalnic, izobraževalnih in bralnih društev je moralo prenehati s svojim delovanjem. Skoro smo že pozabili kje in v kakšne namene smo se zbirali včasih v društvenih prostorih, pozabili smo že, da smo prirejali gledališke predstave, predavanja itd. Vse je vzela vojna. Kar smo s trudom gradili desetletja, je sedaj propadlo. Temu pa moramo napraviti sedaj konec in zopet morajo oživeti naša društva, zopet se morajo začeti gledališke predstave, koncerti in predavanja ter odpreti knjižnice. To zahteva naša korist, naša izobrazba. Zopet naj bodo narodna društva torišče izobraževalnega in vzpodbujevalnega dela. Naša društva naj bodo oni činitelji, ki bodo najpridnejše in najdoslednejše širili jugoslovansko idejo in poučevali ljudstvo o potrebi naše samostojne države. Kjerkoli je tako narodno društvo, ki sedaj spi, zdramite ga in poživite. Povsod naj zopet se odpro ljudske knjižnice, čitalnice in po vseh pevskih društvih naj zopet zaori naša krasna pesem. Če manjka moških, naj začno ženske. Po predavatelje se obrnite v mesto.

Slovenska Matica. Kmalu po izbruhu vojne je vlada ustavila delovanje Slovenske Maticе in jo razpustila ter njeno premoženje zasegla. Kakšne zle sile so to povzročile, še ni povsem pojasnjeno, gotovo je le toliko, da so nam hoteli Nemci in vlada uničiti naše najvažnejše kulturno društvo. Premoženje Maticе so izročili v upravo nemškemu notarju Voku, ki je razmetaval Maticin denar, ki smo ga Slovenci vinar za vinarjem znašali dolgih 50 let, kar je najbolj mogel. Vojnega posojila je podpisal za 400.000 K in najel v ta namen pri najzagrizenejšem nemškem denarnem zavodu, Kranjski hranilnici, velik dolg na Maticino hišo in porabil še ves denar, ki ga je imela Matica. Sam nase seveda ni pozabil, marveč si je zaračunal za upravljanje vsega tega »gospodarstva« nad 8000 K, kar se je še cejo sodniji preveč zdelo in mu je polovico zahtevane svote črtala. S preganjanjem Slov. Maticе je bilo ozko združeno preganjanje dveh mož: pisatelja Podlimbarskega in njenega predsednika dr. Ilešiča. Obema so očitali veleizdajo. Prvi je napisal za Matico povesl Gospodin Franjo, v kateri je naslikal iz lastnega opazovanja žalostne razmere v Bosni. Povest je izšla in

pred vojno se ni nihče spodtkikal nad njo, po izbruhu vojne so pa ravno radi tega spisa Matico zatrli in pisatelja poslali v pregnanstvo, v katerem je lansko leto umrl, daleč od slovenske zemlje, ki jo je tako ljubil. Drugi mučenik radi Maticе je profesor Ilešič. Tudi njega so obdolžili »veleizdajstva«, odstavili ga od službe in ga pozneje v delnem šolskem svetu, kjer imajo Sušteršičevi pristaši večino, prestavili v tujino. Tudi njega so hoteli spraviti v pregnanstvo, kljub temu da je bil nevarno bolan. Slov. Matica je sedaj zopet vzpostavljena in drugi teden se vrši občni zbor, ki bo izvolil nov odbor, da bo mogla Matica s podvojeno delavnostjo nadomestiti zamujena leta. Slovenski narod se mora za preganjanje vsem trem oddolžiti: Slov. Matici s tem, da ji pristopa kar največ članov in z darovi, trpinu Podlimbarskemu, da mu ohrani trajen spomin na prof. Ilešiču, da mu izkaže svoje zaupanje.

Zakaj je bilo češko Sokolstvo razpuščeno? Češká Obec Sokolská (zveza) s sedežem v Pragi je bila razpuščena 15. listopada 1915 z utemeljitvijo: Ker je Č. O. S. gojila pred vojno ozke stike z Rusi, Srbi in tudi s češkimi sokolskimi društvi v Sev. Ameriki, ki so povzročili hudo gonjo proti Avstriji, za to se smatra daljši obstoj Č. O. S. za državo nevarno.

Člani Č. O. S. so nato podali ugovor. Za upravitelja premoženja Č. O. S., ki pripada po pravilih praškemu Sokolu, je bil imenovan J. U. Dr. Tilsch. Dr. Scheiner, starosta Č. O. S. je bil zaprt in konfiniran, ker je gojil pismo zvezo z sokolskimi društvi v Sev. Ameriki. — Zveza Slovenskega Sokolstva je bila razpuščena 24. listopada 1915, ker je imela zveza tudi po svojih potrjenih pravilih v svoji organizaciji srbsko in rusko sok. zvezo. Ker je postala baje taka organizacija državi nevarna, torej se razpusti. — Po vojni bo statistika pokazala, koliko najdražje krvi iz sokolskih vrst je bilo prelito za Avstrijo, ki so ji bili po mnenju policijske oblasti nevarni. O.

Za koliko je bosanski nadškof dr. Stadler prodal svoje jugoslovansko prepričanje. Znano je, da je bil nadškof dr. Stadler spočetka navdušen za majsko deklaracijo ter je njegovo glasilo Hrvatski dnevnik več mesecev zastopal deklaracijsko politiko. Naenkrat pa je ta nadškof svoje urednike odstavil ter najel za urednike vladne može in častnike ter se je izjavil proti deklaraciji. Vse je strmelo: kako je mogoče, da je 82 let stari škof tako neznačajen, da kar čez noč požre svoje besedo. Zdaj je bivši poslanec in podpredsednik bosanskega sabora, dr. Jos. Sunarić pojasnil to uganjko. Dr. Sunarić je na vprašanje, kako to, da je dr. Stadler 5 mesecev pristal na narodno ujedinjenje, sedaj pa spremenil svoje naziranje, odgovoril: Poleg političnih motivov, ki so vplivali na njega, so bili merodajni tudi popolnoma materialni motivi in ti so odločali. Stadler je dobil od vlade dovoljenje, da sme od svojega posestva pri Sv. Filomenu v Posavini izvoziti v Dalmacijo 4 vagone žita. To žito je Stadler prodal po 8 K kilogram, tako da je imel od teh par vagonov nekako 300.000 K dobička. Poleg tega je Stadler svoj čas prodal vladi nekaj svojih hiš za milijon kron, torej za ceno, ki je bila v onem času izvanredno ugodna. Čudno je, da katoliški nadškof izvažajo žito v Dalmacijo. Pri nas v Sarajevu to nikakor ni tajnost, dasiravno morda ni znano širši javnosti. Politika dr. Stadlerja je popolnoma osamljena. On to tudi ve, ter se skuša približati zopet narodu. Vlada seveda podpira Stadlerjevo politiko. Najbolj interesantno je vsekakor, da sme skupina okrog dr. Stadlerja svobodno sklicevati shode, kar pa nam ni dovoljeno. Tako nam niti humanitarna zabava pod imenom »Slavensko veče« ni bila brez neprilike dovoljena. »Hrvatski dnevnik« se zaganja v to zabavo na najnedostojnejši način. Dva dni pred zabavo nam je bila odpovedana vojaška godba, in šele, ko sem poslal nujno brzojavko drju Korošču za intervencijo, mi je vojno poveljništvo sporočilo, da sme godba sodelovati. Ta zabava je bila najsijajnejša, kar jih je kdaj videlo mesto Sarajevo. Prisotnih je bilo tudi kakih 50 muslimanskih veljakov, česar se Bosna niti iz prejšnjih časov ne spominja.

Ženska volilna pravica za ogrski državni zbor. Po načrtu novega vladnega volilnega reda dobe na Ogrskem volilno pravico vse ženske, ki so dopolnile 24. leto, če so ogrske državljanke. Znati morajo madžarski pisati in brati ter so morale dovršiti štiri razrede meščanske ali kake druge podobne šole. Dalje vse one ženske, katerih možje so padli v vojni ali so umrli vsled vojnih naporov ali ran, ki so jih dobili v vojni. In končno vse ženske, ki so nad 20 let članice kakega znanstvenega, literarnega ali umetniškega društva. Voljene smejo biti ženske pod istimi pogoji kakor moški. Po novi volilni reformi bo volilo na Ogrskem okoli 260.000 žensk, seveda skoraj le Madžarke. Slovaki nimajo niti ljudskih šol, nikar da bi imeli meščanske ali celo srednje šole. Slovaki nimajo tudi nobenega znanstvenega, literarnega ali umetniškega društva, ker so jim Madžari celo »Matico« zaprli, razpustili, vse imetje pa zaplenili. Ženske volilke na Ogrskem bodo torej le Madžarke in tiste bele vrane med Slovinci, Rumunkami, Srbkinjami in Saškinjami, ki znajo madžarski pisati in brati. Kdor ni Madžarka ali renegatka, ne dobi volilne pravice. Tako se vlada na Ogrskem v 20. veku, in vendar trdi grof Černin, da so avstro-ogrski narodi že svobodni in enakopravni. No, čakajmo! Ni še vseh dni konec, in kaj prinese vojna, je še v božjih rokah. Že danes pa ve ves kulturni svet, da bidejo razmere na Ogrskem s pestjo v obraz ne le pravičnosti, nego tudi pameti. In to se mora prej ali slej samo maščevati nad madžarskimi nasilniki.

Sporazum trdno upa na zmago. V pariškem vseučilišču Sorbone je v navzočnosti predsednika Poincareja pod predsedstvom Deschanela zborovala »sveta zveza« velike francoske družbe. Manifestacije so se udeležili vsi člani diplomatskega zbora, dalje zastopniki najuglednejših državnih korporacij, zavodov in odposlanci od Nemcev anektirane Alzacije Lorene. V otvoritvenem govoru je ponovil Deschanel sveto prisego: »Prisegamo pri naših mrtvecih in pri vojakih, padlih ob Marni, Yseri in pri Verdunu; orožja ne odložimo prej, dokler ne maščujemo krivice, ki se je pripravljala 40 let proti svobodi sveta, dokler se ne kaznujejo zločini, dokler se ne osvobode Belgija, Srbija in Romunija in dokler se ne povrnejo 1. 1870. in 1914. Franciji oropana ozemlja. V imenu vlade je izjavil mornariški minister Leyquz: »Zbrali smo se, da ponovimo pogodbo sloge in da zopet zagotovimo svetu neupogljivo voljo do zmage. Sovražnik ve, da je vojaško izgubil. Zdaj se trudi, da izsilji zmago s svojimi diplomati in z izdajstvom. Začel se je boj na notranjih frontah.«

Mladina! narod te postavlja za vernega stražnika svojih pravic, grobov svojih milih očetov in praočetov, da jih ne bo gazila tujčeva pet; izročil ti je najdražjo dedino, jezik in narodnost, da oboje zvesto in neoskrunjeno ohraniš. V imenu slovenskih prednikov, katerim je že bela žena davno postlala pod težko grudo, v imenu vaših roditeljev, ki vas presrčno ljubijo, v imenu našega zatiranega naroda, ki se od vas pomoči nadeja, v imenu matere Slave, da jo razveselite, v imenu vašega poštenja in časti, v imenu vaše boljše bodočnosti, te prosim, mladina: bodi stalno naša, bodi narodna, bodi značajna, nikoli ne popusti od naše slovenske zastave! Toda navdušenost se lahko razkadi kakor dim, mine kakor rosa s trave. Zato terjam od tebe, slovenska mladina, da s prisego potrdiš svoje dobre nakane ter te vprašam: Hočeš li marljiva in delavna biti na korist svojemu narodu? Reci: Prisegam! Hočeš li pravična in poštena in npravnega vedenja biti? Reci: Prisegam! Hočeš li po vzgledu častnih mož braniti pravico, istino in svobodo svojega naroda do poslednjega zdihljaja? Reci: Prisegam! Hočeš li se vselej upirati tujemu in krivičnemu gospodarstvu nad slovenskim narodom? Reci: Prisegam! Hočeš li iskreno brez strahu ljubiti dom in rod do črnega groba? Reci: Prisegam!« (In vselej je 25—30 tisoč rojakov dvigalo roke in klicalo: »Prisegamo!«)

Božidar Raič

na taborju v Vižmarjih 17. maja 1869.

Sestanek zaupnikov Narodne stranke v Rušah pri Mariboru.

V Rušah se je vršil sestanek krajevnih zaupnikov Narodne stranke, ki je zlasti v moralnem oziru lepo uspel. Sklicatelj, deželni poslanec dr. Kukovec, je poročal o političnem položaju, posebno podrobno o našem jugoslovanskem vprašanju. Njegovim zanimivim besedam so vsi navzoči najuglednejši možje iz občin Ruše in Smolnik ter sosode iz Bistrice in Maribora navdušeno pritrjevali.

V živahnem razgovoru, ki je sledil poročilu, so se izrekli navzoči za resolucije, ki so bile že sprejete na zaupnih shodih Narodne stranke v Mariboru in Celju, namreč za pristop k Jugoslovanski demokratiški stranki, nadalje za nujno ustanovitev Jugoslovanskega narodnega sveta, v katerem naj bodo pravično zastopana vse naše stranke, in končno so izjavili zborovalci, da so Slovenci ob severni narodni meji pripravljene doseči sporazum tudi z nemškimi narodom in z njim živeti v miru, ako postane demokratičen, kakor smo mi, in kakor postaja že ves svet, in ako bo v bodoče pripravljen odstopiti od svoje gospodstvaželjnosti nad nami. Z vsenemško stranko, ki dosega ima prvo besedo med Nemci, in ki nam je povzročila toliko gorja in preganjanj, pa štajerski Slovenci ne morejo imeti nobenih stikov in se z njo nikdar ne bodo pogajali. Sestanek je pokazal, da se tudi rojaki ob severni narodni meji živo zavedajo velikega časa, v katerem živimo. Ko je ob koncu zborovanja ruški starosta zaklical: »Mi pa ostanemo, kakor mo bili!« so mu vsi zbrani navdušeno pritrjevali. Videlo se je, da vse preganjanje in trpljenje, ki so ga bili zlasti Rušani začetkom vojne deležni v najobilnejši meri, teh vrlih Pohorcev ni strlo, ampak so ostali zvesti svojemu narodu, kakor so bili poprej. — Ob koncu zborovanja se nabrala vsota 107 kron za slovensko šolo družbe sv. Cirila in Metoda v Mariboru.

Tedenske vesti.

— **Cesar k sklepu miru z Ukrajino.** Povodom sklepa miru z Ukrajino je izdal naš cesar 12. t. m. tale manifest svojim narodom: Z Božjo pomočjo smo sklenili mir z Ukrajino. Naše zmagovito orožje in naša z neutrudno vztrajnostjo zasledovana mirovna politika je dozorila prvi sad našega obrambnega boja, ki smo ga bili za svoj obstoj. Skupaj s svojimi težko preizkušenimi narodi zaupam v to, da bo po prvem za nas tako veselem sklepu miru kmalu dan trpečemu človeštvu splošni mir. Pod vtiskom tega miru z Ukrajino se obrača naš pogled poln simpatije do onega visoko stremečega mladega naroda, v čigar srcu se je najprej med našimi nasprotniki oglasilo čustvo ljubezni do bližnjega in ki je imel po hrabrosti, dokazani v številnih bitkah, dosti odločnosti tudi za to, da izraza svojemu boljšemu prepričanju pred vsem svetom. Tako je torej kot prva izstopila iz tabora naših sovražnikov, da združi v dosego čim prej možnega skupnega velikega cilja svoja stremeljenja z našo silo. Če sem se že od prvega hipa, ko sem zasedel prestol svojih presvetlih prednikov, čutil zedinjenega s svojimi narodi v skalnato trdnem sklepu, dobojevati vsiljeno nam vojno do častnega miru, se čutim tem boljše zedinjenega z njimi v tej uri, ko je bil storjen prvi korak k uresničenju tega cilja. Z občudovanjem in ljubezni polnim priznanjem za skoro nadčloveško vztrajnost in brezprimerno požrtvovalnost mojih junaških čet in tudi onih, ki prinašajo doma dan na dan ne manjše žrtve, zrem poln zaupanja v bližnjo srečnejšo bodočnost. Vsemogočni naš blagoslovi še nadalje z močjo in vztrajnostjo, da dosežemo ne samo za sebe in svoje zveste zaveznike, marveč tudi za vse človeštvo, končni mir. — Manifest je bil že prejšnji teden objavljen po vseh občinah.

— **Koroški »Mir«**, vrli in neustrašeni prvobornik za narodne pravice naših koroških rojakov že 37. leto, je začel v zadnji dobi objavljati na 6 straneh, kar moremo le veselo pozdravljati. Žalost, brezmejna bridkost pa pre-

vzame bralca »Mirovega« ob vsaki številki, saj vidi skoraj le — posmrtnice, vesti o brezkončnih žrtvah vojne in bede. Hekuba in Nioba sta danes simbol Koroške! Sinovi in hčerke ji padajo v grob na desni in levi kar trumoma. Izgube slovenskih naših koroških bratov so velikanske ter nas navdajajo z grozo in bojaznijo. Če pojde to tako dalje —! In vendar je ta zarod občudovanja vreden in njegova odporna sila je vzlic vsemu še vedno čudovita. Naj navedemo le en primer: V St. Petru pri Vašinjah so imeli pred vojno vrlo kmetiško slovensko pevsko društvo »Lisna«. »Mir« piše: Kje so danes oni mladeniči, kje očetje, ki so z navdušenjem slušali pesmi? Kje so slavčki, ki so prepevali? Kje so, da bi nam dajali tudi sedaj poguma, nam razpršili žalostne misli? Oblekli so razen dveh vsi cesarsko suknjo; mnogo jih je dalo tudi življenje zanj! Večina pevcev se ne bo vrnila nikoli več med nas. Tako Lojze Melišnik pd. Zletkov pod Lisno; Janez Dvornik, mežnar v St. Petru; Janez Mauchler pd. Breznik v St. Martnu; Florijan Hofstätter pd. Sparlnov v St. Martnu; Jože in Lojze Hudelist pd. Lenartova na Potoku. — Da smo izgubili s padlimi pevci najboljše, najzavednejše mladeniče, ki bi bili dika naše občine, to nas tare še tem bolj. Nehote se ob tej priliki spominjamo grdih obrekovalcev, ki so bili na delu začetkom vojne, zasramovali pevce, jih imenovali Srbe in panslaviste, jih dolžili raznih nepatriotičnih dejanj ter tako slikali društvo kot protijavstrijško. Člani pevskega društva so pokazali s svojo smrtjo dejanski svoj patriotizem, s katerim se niso nikoli kavor nemškutarji bahali. Kje pa so one ničvredne, brez značajne kreature, ki so padle obmetavale s smradom izdajstva? Za pečko grejejo svoje rejene trebuhe, si polnijo žepe ter se ponašajo s svojim avstrijskim patriotizmom! Kri padlih pa nam bo dala moč, da pojdemo čez drn in strn za našo deklaracijo — za našo Jugoslavijo! Dan obračuna pride! To bo najboljši nagrobni spomenik, ki ga junakom postavimo. Naši možakarji in fantje so krvaveli za domovino, so se hrabro borili za cesarja in na tisoče in tisoče Slovencev je padlo za domovino. In sedaj hočemo tudi mi svoje pravice, Slovenci in Slovenke, in dobili jih bomo, in če se cel tucat »nemških purgarjev« v Pliberku na glavo postavi. Kaj bi ti purgarji le naredili, če bi ne imeli slovenske okolice, ki jim da zaslužka in kar imajo ti purgarji posebno radi, semtertja v kaki košarici, tudi kaj — jesti? Kaj pomenijo ti purgarji proti stremljenju celega sveta? Predno ne dobi vsak narod svojih pravic, ne bo miru, in miru so menda pliberški purgarji tudi potrebni! Če ne, pa hajdi puško na ramo in pa v strelni jarek! Kaj boste doma pri peči protestirali, saj veste, da tega vendar nikdo ne upošteva.

— **Slovenska župnija junakov — koroške Škofiče.** Ta župnija, ki se tako ljubko naslanja na Vrbsko jezero, ta biser slovenskega Gorotana, se je v tej strašni vojni, ki jo bidejemo za obstoj Avstrije, nad vse vrlo pokazala. Imenujemo jo lahko župnijo junakov, kajti dosega so si naši vojaki — rojaki pribori v bitkah nič manj kot 33 svetinj. V naše veselje in ponos smo pa izvedeli, da dobe Škofiče kot župnika tudi junaka, ki je bil za svoje junaške čine na bojnem polju že trikrat odlikovan: gospoda Majerhoferja. Vrlo dobrodošel! Da bi se le kmalu iznebil tornistra in muštac! V Škofičah je slovenska Mutarjeva družina dala cesarju v tej vojni šest sinov. Šesti je bil potrjen pri zadnjem naboru. Zanimivo je, da je bila njih mati — umrla je, žal, že v prvem letu te vojne — nečakinja ljubljanskega škofa Jegliča, ki tako junaško izvršuje veliki Krekov testament: Jugoslavijo. Izmed naših župljanov — vojakov so tudi štirje naredniki in več drugih šarž, kar priča, da so Škofičani bistro in svetle glavice, bistro kakor valovčki njih jezera, svetle kakor žarki božjega solnčeca, ki tako bogato osiplja njih prijazno vas. Kaj naredi vse samoslovensko uradovanje! Pravično bi bilo za vso občino, da bi pristojne oblasti sporočile te vrstice tudi kabinetni pisarni Njegovega Veličanstva, da bi dobil naš Mutar, oče šesterih junakov, najvišje darilo, kakor jih dobe tudi drugi očetje v takih slučajih.

— **Zveza jugoslovanskih železničarjev** sklicuje za nedeljo, dne 24. februarja, po brzovlaku št. 1, sestanek na Zidanem mostu, gostilna Juvančič. Na dnevnem redu je razgovor o stanovskih in organizatoričnih vprašanjih. Dostop ima vsak jugoslovanski železničar brez razlike. Posebna vabila se ne bodo razpošiljala. Vsakdo je dobrodošel.

Hajdina pri Ptujju. V odgovor na nesramne napade ptujskega »Štajerca« je podpisalo izjavo za jugoslovansko deklaracijo 1180 žen in deklet. Take zaušnice žganjarski ptujski »Štajerc« še menda ni zlepa dobil! Le naprej po tej poti do cilja!

— **810 podpisov za deklaracijo — ukradenih!** Maribor ima svojo posebnost: Mestna policija je ukradla že dve polji s podpisi slovenskih žena in deklet za jugoslovansko deklaracijo. Prva pola je štela nekaj čez 260 podpisov, druga 300 podpisov in tretja pola, ki je bila te dni ukradena slovenskemu pismošči, je štela čez 250 podpisov. Ker je bilo do konca januarja zbranih 2500 podpisov, se je doslej nabralo, če prištejemo teh 810 ukradenih podpisov, do 14. februarja 3310 podpisov. Podpisalo pa se še dolgo ni vse. Stotine še manjkajo. Do 5000 podpisov pač ob zaključku ne bo dosti manjkalo.

— **Kako sodijo Nemci o Jugoslaviji?** Nemci po Zgornjem Štajerju večinoma nočejo ničesar slišati o gonji proti jugoslovanski deklaraciji. Oni sodijo, da je ustanovitev jugoslovanske države gotova stvar. Kraje do Mure, pravijo, dobodo Slovenci. Srednji in Zgornji Štajer bodeta priključena Nižji Avstriji. Kaj pravijo k temu spodnještajerski nemčurski župani na čelu jim mariborski župan dr. Schmiderer?

— **Šoštanjka čitalnica** priredi v nedeljo, dne 24. februarja v hotelu »Avstrija« predstavo ljudske igre »Revček Andrejček« in nato — srečolov. Glejte jih, vrle Šoštanjcel! Ljubljancani jih zavidamo, saj mi imamo le nemške — kinematografe. Čast štajerskim rojakom!

— **Za slovensko gledališče v Ljubljani.** Pri deželnem glavarstvu je posredovala deputacija zastopnikov kulturnih društev, da se deželno poslopje glediško vrne zopet Taliji. Deželno glavarstvo in deželni odbor sta sklenila prošnji ugoditi že letos z oktobrom mesecem, kakor hitro se ustvari zadostna podlaga v finančnem in strokovnem oziru. Tej družbi bi se gledališče prepustilo za več let pod gotovimi pogoji. Kakor čujemo, je glavni pogoj cenzura, ki bo preprečila morali in katoliški veri nevarne igre.

— **Nov spomenik v Ljubljani.** Dne 13. februarja je imel odbor za Krekov spomenik sejo, v kateri se je ukrepalo o nagrobnem spomeniku, o dr. Krekovi gomili in o spomeniku, ki se postavi pokojniku v Ljubljani. Doslej se je nabralo 78.321 kron. Odbor je menda sklenil, da se postavi spomenik v Ljubljani na Pogačarjevem trgu. Umetnikom, ki se udeležijo tekme za spomenik, se prepusti svoboda, odbor le želi, da bi predstavljal spomenik, ki bodi iz marmorja, dr. Kreka kot govornika. Ne vtikamo se v odborovo delo, toda umetniški domišljiji se ne sme jemati možnosti popolnoma svobodnega ustvarjanja. Predvsem pa ne smemo pozabiti, da bodi spomenik postavljen ideji! Ideja pa naj se ne — skriva! Pod visokim stolpom in tik velike cerkve je vsak kip — ubit.

— **Zveza Zagreb—Zidanmost.** Zagrebška trgovsko-obrtniška zbornica in trgovsko društvo sta storila na pristojnem mestu potrebne korake, da se zopet vpelje jutranji brzi osobni vlak Zagreb—Zidanmost. Potem bi imeli potniki iz Zagreba ugodno zvezo z vlakom Trst—Dunaj.

— **Razpisana ustanova.** Odda se Friderik Weitenhillerjeva ustanova za dekliško balo za l. 1917 v letnem znesku 106 K 40 v. Pravico do te ustanove imajo žene, ki so dobro vzgojene in revnih staršev ter so se poročile v letu 1917. S poročnim listom, z izkazom o ubožnosti in z npravstvenim izpričevalom opremljene prošnje je vložiti do 20. marca at. l. pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

— **Velik požar v Bršljini in pri Škocijanu.** Dne 5. februarja ob 2. popoldne je nastal pri posestniku Al. Dreniku (Čefidlju) v Bršljini požar, ki je uničil veliko gospodarsko poslopje, kozolec, mnogo slame, sena, strojev, celo žita i. dr. Škode je okoli 30.000 kron. Gasili sta požarni brambci iz Prečne in Novoga mesta. — Dne 2. februarja zvečer pa je začelo goreti na Druščah. Požar je oškodoval tri gospodarje, Kuharja, Vrabča in najhujše Mlakarja. Zgorela je tudi vsa krma; živino so rešili.

— **Pol metra debel sneg.** Na Dolenskem je zapadel sneg, ki je po nekaterih krajih pol metra debel in jako ovira promet.

— **Poletni čas 1918.** Tudi letos se uvede poletni čas kakor lani in predlanskem. Na Nemškem so tozadevni ukrepi že sklenjeni, torej ji sledi tudi naša država.

— **Zvonovi za topove.** Na Reko so pripeljali nedavno 150 ton v Dalmaciji rekviriranih zvonov, ki so določeni za izdelovanje topov. Še ne bo konca!

— **V stalni pokoj je šel zgodovinar I v a n V r h o v n i k,** mestni župnik v Trnovem. Njegov naslednik bo baje sedanj župnik v Sori, znani slovenski pisatelj Fran F i n ž g a r.

— **Dr. Boris Zarnik,** sin rajnega odličnega našega politika in pisatelja dr. Valentina Zarnika ter mlajši brat magistratnega ravnatelja dr. Miljutina Zarnika v Ljubljani, pride na zagrebško vseučilišče kot profesor nove medicinske fakultete. Doslej je bil dr. Boris Zarnik vseučiliški profesor na Nemškem, zadnje leto pa na carigradski univerzi. Napisal je že več učenih razprav.

— **Iz ruskega vjetništva je ušel železničar — četovodja Janez Flis** iz Lokve pri Zidanem mostu. Bil je v Sibiriji. Sedaj je pisal iz Lvova.

— **Koncert v celjskem Sokolskem domu** sta dne 8. februarja priredila koncertna pevka altistka gđ. C. Medvedova in pianist g. C. Ličar. Uspeh je bil umetniški, poset velik. Pričakovati je, da se začne zdaj tudi slovensko Celje družabno živahneje gibati in da bo hodilo vzporedno z agilnim Mariborom.

— **Petar Preradović.** Dne 19. marca bo 100 let, odkar je bil rojen veliki hrvatski pesnik Petar Preradović. Hrvatje bodo slovesno praznovali to stoletnico. Preradovičeve pesmi so tudi med Slovenci dobro znane.

— **Renegat — srce iz kamena.** V zadnjih časih so čestokrat prihajali izstradani otroci s Kranjskega na koroško stran prosit živeža. Poklekali so pred gospodinje naj se jih usmilijo. Videlo se jim je na obrazu, da so res lačni. Koliko so pač trpeli starši, a so poslali svoje male v nadi, da se teh ljudje preje usmilijo. Dobre koroške gospodinje so se jih res usmilile in so jim dale, kolikor so si pač mogle pritrpati: malo mleka, krompirja in kruha. Toda ko so prišli otroci s svojimi nabranimi milodari na postajo — na proti Beljak-Področica — je poslal postajenačelnik po orožnike, ki so izstradanim otrokom vse vzeli. Ko je eden izmed njih jokaje prosil, naj mu puste vsaj par krompirjev za večerjo, še tej prošnji niso ugodili. Ljudje, ki so gledali to, se niso mogli vzdržati solz. Zgodilo pa se je tako že parkrat. Komu koristi pač tako kruto početje? Ali hočejo s takim ravnanjem gojiti patrijotični čut v mladih srcih? Ne zamerimo toliko orožnikom, ki ravnajo po tiskanih paragrafi, ampak tisti postajenačelnik — ali ga tako peče njegovo slovensko pokolenje in slovensko ime, da tako divja proti ubogim kranjskim otrokom? Renegat ima kosmato vest in srce iz kamena.

— **Češko srce — nemško srce.** Čehi so organizirali veliko akcijo za uboge otroke, sirote, zanemarjence in za reveže sploh. Za te otroke zbirajo denar, živila, obleke, obuvala, knjige, igrače i. dr. Akcije se udeležujejo vsi sloji, meščanstvo in kmetovalstvo, delavstvo, uradništvo, na čelu vsega pa češko vrlo žensstvo. Akcija ima naslov »Češko srce« ter je nabrala že ogromno ter storila že prave čudeže. Tako je češko srce! — Te dni so krožile zopet nabiralne pole po praških hišah od stranke do stranke. Nikogar se ne sili k dobroti. Kdor hoče kaj dati, zapiše koliko, kdaj, kje in kako ter se podpiše; kdor ne more ali noče dati, izroči polo stranki dalje. Slučajno je zašla taka nabiralna pola tudi k neki nemški stranki. Ničesar ni dala, ničesar podpisala. Toda opazila je, da polo nima policijskega pečata. Torej je nabiranje darov za gole in stradajoče otroke nedovoljeno! In hajdi na policijo — ovajat ter zahtevati, da se nabiranje prepove, nabiralca pa vsaj kaznuje, če že ne obesí. In tako je — nemško srce!

— **Tatov je v Trstu in okolici** vsak dan več. Nad Rojanom so oplenili celo vilo Davida Lapajova. V Trstu so začeli celo deklamirati kite. Tat pride od zadaj, urno odreže z ostrimi škarjami kito in zbeži. Z ozirom na vedno drznejše tatvine so zato v Trstu preosnovali javno varstveno službo. Mesto so razdelili v 100 stražnih oddelkov in

8 okrajev. Razen stalnih odsekov bodo hodile po mestu tudi letече straže. Posebno pozornost bodo posvečali stanovanjem odsotnih strank.

— **Vesele poroke žalosten konec.** Na kranjskem Premu so imeli 31. jan. poroko. Ko se je pater Fruktuoz Frank iz Maribora ponoči vračal s te poroke peš v franciškanški samostan na Sv. Trojici v Sloven. Goricah, je v temi zašel v potok Veliko in utonil. Imel je srčno hibo. Našli so ga šele 5. t. m. Rojen je bil v Premu l. 1878.

— **Umor in napad.** V Vincu v rogaškem okraju sta se sporekla posestnikov sin Fran Zebec in pešec Fran Čonč. Vojak je zadel Zebcu z bajonetom več težkih ran, da je siromak v par minutah umrl. Surovega vojaka so izročili graškemu sodišču. Vojna pač strašno posurovi tudi naše ljudi! Pri Goričici ob Celovcu je vojak - letalec ranil z bajonetom svojega četovodjo. Napadalca je prijelo in odvedlo orožništvo. Zdaj se nam je bati bajonetov, prej nožev. Žalostni pojavi!

— **Smrti obsojbi.** V Šibeniku v Dalmaciji je bil na smrt obsojen hazardni igralec Ivan Ile. Nekoč je namreč izgubil v igri ogromne vsote denarja. Zato je umoril nekoga, o katerem je vedel, da ima pri sebi mnogo denarja, ter ga oropal. — Pred poroto v Ljubnem pa je bil obsojen na smrt delavec Matija Koležnik iz Remšnika, ker je umoril in oropal svojega tovariša Ivana Gjurjeviča.

— **Na smrt obsojen** je bil pred domobranskim divizijskim sodiščem 29 letni rudar Ivan Škofic iz Trbovelj, ker je oropal in ubil neko ženo in nekega starčka. Pri obravnavi se je izgovarjal da je bil — lačen.

— **Velika železniška nesreča na bohinjki progi.** Dne 10. t. m. se je na bohinjki progi od natovorjenega vlaka odtrgalo 14 naloženih vozov, ki so drveli proti rakovniškemu predoru ter trčili ob transportni vlak. Osobje na odtrganih vozovih je ali ubito ali težko ranjeno. Na postaji Sv. Lucija—Podmelec so čedili tir pet dni in noči.

Listnica uredništva.

Položnice priložimo prihodnji številki. Kdor se ne misli naročiti, naj list s položnico vrne. Cenj. naročnike prosimo, naj za slučaj ne-prejema list takoj reklamirajo.

Minuli teden.

Eden najzanimivejših tednov je za nami. V trenutku, ko se je zganil ves svet zaradi sklenjenega miru z mlado prvo slovansko republiko Ukrajino in ko je izjavila Rusija, da je zanj vojna končana, da se ruska vojna razoroži in pošlje domov, je izpregovoril v Washingtonu predsednik Wilson v imenu složne Amerike. Od Amerike je odvisno, ali naj se vojna nadaljša še za dolge, dolge mesece, ker antanta brez Amerike ne upa več zmagati. Wilson je izgovoril besede prave državniške modrosti in globoke miroljubnosti; Wilson ponuja roko, da se sklene mir narodne svobode, ker lev odpravi krivice malim narodom ter v priznanju načela narodne samoodločbe je rešitev mirovnega vprašanja. Naš cesar želi mir. Ali bodo naši državniški odbili ali sprejeli ponudeno Wilsonovo roko? — Ukrajinski mir je razburil vse Poljake do skrajnosti. Poljska naj bi izgubila ves okraj Holmski in velik del Podlesja; obenem naj bi se dve tretjini Galicije in Bukovine odločili od poljskega dela gališkega. Varšavsko regentstvo je zato odstopilo, vsa poljska kraljevina je hudo ogorčena in globoko žalostna, povsod vise črne zastave, po Galiciji so bili veliki izgredi, krvave demonstracije, vsi poljsko-gališki poslanci pa so napovedali vitez Seidlerjevi vladi boj v držav. zboru. Bivši poljski ministri, vse ekselence, plemiči, meščanski in delavski poslanci so danes složni proti vladi: narodna nesreča je združila brez izjeme vse Poljake v silno enoto ter jim je zbudila celo — slovanski čut. Čehi in Jugoslovani bodo Poljake seveda vedno podpirali v narodnih vprašanjih, dast so jih Poljaki večkrat pustili na cedilu. To ve vlada, zato je v torek že obetala, da bo posebna komisija meje bodoče Ukrajne šele natančneje določila. Zdaj se prvič maščuje, da v Brestu Litovskem niso bili zastopani tudi Poljaki in drugi narodi. Mir se bo torej

popravljaj, in zdaj bodo smeli Poljaki, ki žele prijateljstva z Ukrajino, vsaj vplivati na meje nove sosedne republike. — Ker Rusija ni sklenila miru ter je 18. t. m. opoldne premirje poteklo, je začela Nemčija sama iznova prodirati na rusko ozemlje. Nemška vlada trdi, da so zagrešili Rusi, boljševiki, huda nasilstva proti Nemcem v Litvi, Estonki in Kuronski ter da jih prosijo Ukrajinci pomoči proti boljševikom. Nemci gredo torej le — pomagat. Avstro-Ogrska se baje te nove vojne ne udeleži; če bo treba, pa pojde Ukrajini »na pomoč«. Zanimivo je, da je postala nemška socialna demokracija zdaj ostro nasprotnica še te dni, hvalisanim boljševikom, da pa je slovenski »Napreč« — še vedno zanje. Kar počno boljševiki, ni niti socializem, niti demokratizem, nego tudi slepcem vidna prismojenost, nasilstvo in anarhija. Boljševiki zahtevajo samoodločbo narodov, a masakrirajo Fince, Ukrajince in Ruse, ker niso boljševiki! S temi zmešanimi fantasti in krvoločnimi tolpmi razbojnikov, morilcev, požigalcev in anarhistov ne simpatizira danes niti nemška, niti francoska, niti angleška socialna demokracija več. — Romunska vlada je izprevidela, da je nadaljevanje vojne nemogoče, ker je po miru z Ukrajino in zaradi blaznih zmešnjav na Ruskem poražena Rumunija povsem osamljena. Že te dni se torej začne mirovna pogajanja z Romunijo. Mir se nam obeta tudi iz Bukarešte.

Vojni dogodki.

Položaj na italijanskem bojišču je neizpremenjen. Hujše artiljerijsko delovanje na visoki planoti Sette Comuni se je končalo z uspešnim podjetjem naših čet na Sasso Rosso. Italijanska fronta je sedaj taka, da ne pripušča Italijanom večjih napadov.

Ruska boljševiška vlada je 20. t. m. sporočila Nemčiji, da sprejme vse mirovne pogoje, ki jih je stavila Nemčija v Brestu Litovskem. Nemška vlada pa neoficialno razglasa, da zahteva, da ruske čete zapuste vso Finsko, Estonko in Kuronsko, in nemške čete nevdržno prodirajo proti Petrogradu ter so zasedle že Dvinsk, Luck in Venno (Venden). Ta zahteva brez vsakega dvoma ne vsebuje drugega, kakor rešitev zatiranih narodov, katerim hočejo Nemci dati pravico samoodločbe v tem smislu, da se smejo priklopiti Nemčiji.

V Parizu so zastopniki antante sklenili, da se boje akcije na balkanskih bojiščih obnove, da se francoskim četam zopet pridruži srbska vojska, pomnožena z grškimi polki.

Napetost med Italijo, Grško in Srbijo zaradi Adrije so baje prenehale. Italija je v zadnjem času zavzela napram jugoslovanskemu vprašanju pravičnejše stališče, ker se je približala kriskim deklaracijam, t. j. priznava, da spadajo vsi pretežno hrvatski, slovenski in srbski kraji v skupno svobodno državo. Zdaj je torej vsa antanta složa glede jugoslovanskih dežel in kraljevin. Nemci in Madžari pa še nočejo nič slišati o uresničenju skromne in ponižne jugoslovanske deklaracije, ki zahteva združenje le avstro-ogrskih Jugoslovancev. Dokler se splošno ne prizna samoodločba narodov, pa vojne ne bo konec.

Raznoterosti.

* **Nova železniška proga.** Leta 1911. je predložil inženir dr. Dompieri tedanjemu tržaškemu mestnemu svetu načrt za zgradbo nove železniške proge Dunaj - Trst. Ta nova proga naj bi bila normalna dvotirka, kot je n. pr. južna železnica. Vlaki, ki bi po njej vozili, bi naj imeli normalno brzino. Tako bi vozili brzovlaki s hitrostjo 75 km na uro. Načrt je za to, da b šla ta nova dvotirna proga z Dunaja preko Aspanga na Ptuj in odtod po najkrajši poti preko Celja na Ljubljano, čez Vrhniko in v Trst. Pri brzini 75 km na uro za brzovlake bi bilo možno pripraviti z Dunaja v Trst v času 6 ur, dočim treba za isto pot po južni železnici 12 ur. Ta načrt je predložil tržaški vladni komisar mestnemu županstvu na Dunaju in vojnemu ministrstvu. Pravijo, da prav resno preresetavajo možnost izpeljave tega načrta. Če se izvedba uresniči, bi imeli kar dvoje sporednih velikih prog. Mnogim našim krajem bi bilo s tem

zele pomagane, ker bi prišli mahoma veliki prometni progi v posredno bližino. Na eni strani bi bil Srednji Stajer, na drugi Slovenski Stajer na vzhodu. Najrodovitnejši del Slovenskih goric, tako: Ljutomer, Radgona, Veržej, Ormož, potem velik del Ztujskega polja in Haloze, severna stran Bizelja, Savinjska dolina, pa tudi Gorenjska, bi našle mnogo novih virov k boljšemu gospodarskemu razvoju. Posebna pomena bi bila ta nova proga za naše kraje po Sloven. Stajerju, ki so mestoma popolnoma ločeni od vnanjega sveta, kojih prebivalstvo čisto potrebuje 10 do 16 ur do prihodnje železniške postaje. Južna železnica povišuje prevozne pristojbine glede blagovnega in osebnega prometa. Dosegle so že neverjetno višino. V tej novi progi bi našla južna železnica vsekakor nevarno tekmovalko. V osebnem kot v blagovnem prometu pomeni danes pridobitev na času tudi pridobitev na denarju, torej pridobitev na premoženju. Radi krajše proge bi bile tudi prevozne pristojbine za blago in za osebni promet manjše. Naravna posledica bi bila torej, da bi se te proge posluževalo po možnosti mnogo trgovstva in potujočega občinstva. Če bi si hotela južna železnica ohraniti svoje prvenstvo ali pa vsaj uspešen obstoj, bi morala torej v svojih prevoznih pristojbinah postati izdatno cenejša. Izvestni krogi so tudi mnenja, da hoče država posredno vplivati na upravo južne železnice glede odkupa v podržavljenje. Če je to resnica, potem bo južna železnica še preje primorana k popustljivosti. Za nas Slovence bi bila ta nova proga prav posebno važna. V mislih imamo narodni moment. Dve tretjini proge pojde po slovenskem ozemlju. Paziti moramo torej že danes, da si zasiguramo, ko vse še »visi«, zadostno varstvo svojih narodnih teženj. Po slovenskih pokrajinah mora oskrbovati slovensko uradništvo in uslužbenstvo v notranji — upravni — in v vnanji — prometni službi obrat. Tudi ne trpimo onih spakedrank postajnih imen. Slovenskim pokrajinam slovenska imena! Vzhodni deli naše Stajerske, posebno Sloven. Stajerja, nemškega govora skoro prav nič ne poznajo. Če se uresniči načrt te zgradbe, mora torej služiti ta proga prometu, ne pa nemškemu raznarodovanju našega slovenskega življa.

* **Madžarsko vojaštvo.** V zadnji dobi zahtevajo Madžari zopet izrednih pravic in zlasti novih posebnosti za svojo vojsko. Znano je, da je že stara madžarska želja, postati glede armade skoraj popolnoma samostojni. Zdaj se sklicujejo na to, da so poslali na vojno za 176 odstotkov več vojakov ko Avstrija sama. Slovaške »Narodni Noviny« pišejo, da je treba vprašati, odkod izvira ta izdatni razložek. Madžari so zamožali dejstvo, da so Rusi hitro po začetku vojne zasedli Bukovino in Galicijo ter je bila njuna črna vojska zaradi tega za nas popolnoma izgubljena. Ostali so le rekruti, namesto bukovinskih in galiskih črnovojniki pa so morali nastopiti ogrski črnovojniki. Toda Madžari so pozabili tudi povedati, kakšne narodnosti so bili ti »ogrski« črnovojniki, kakšne narodnosti je večina »ogrsk« armade? Če bi tega hotoma ne bili pozabili, bi morali Madžari priznati, da tvorijo večjo polovico takozvane ogrske vojske Slovaki, Nemci, Romuni, Rusini, Hrvatje, Srbi, ogrski Slovenci, cigani i. dr. »Z vojaškimi kolajnami, kričli in zaslužnimi odlikovanji odlikovani vojaki so večinoma Nemadžari. Resnični, pristni Madžari so med odlikovanci v nezadnji manjšini«, trdi slovaški list. Mi bi opozorili le še na madžarska junaštva po slovenskem Krasu, na soški fronti, zlasti pa po Srbskem in po Bosni. Ko mine vojna, bo mogoče o madžarskih junakih povedati marsikaj zanimivega.

* **1½ kg masti za vse leto.** Urad za ljudsko prehrano na Dunaju je odredil, da se sme za osebo na teden porabiti samo 30 gramov masti. To znaša na leto 1½ kg. Rodbina, ki šteje šest oseb, bi po teh določilih porabila vse leto 9 kg masti. To pa je nemogoče in ne zadošča niti za pol leta, posebno, če pomislimo, da manjka mleka, sladkorja, jajc, sadja, kar vse bi kolikor toliko nadomeščalo maščobo. Tako na noben način ne pojde dalje!

* **16letni morilec pred ljubljansko poroto.** Dne 19. februarja je bil pred ljubljanskim porotnim sodiščem 16letni Franc Kikelj obsojen zaradi uboja na tri leta težke ječe. V ljubosumni strasti je Kikelj zabodel 16letni gostilničarjevi hčerki Fanki Donajevi nož v srce. Z istim nožem se nato tudi samega sebe nevarno ranil. Morilcu so rešili življenje, deklica pa je po par minutah izdihnila. Kikelj, ključavničarsk Ivajenec, je zahajal v Perkotovo gostilno, kjer se je zaljubil v domačo hčerko Fanko. Razvilo se je med njima nedolžno ljubavno razmerje. Toda Kikelj je bil izredno togoten in na vsakogar ljubosumen. Mučil je dekle pri vsaki priliki s svojo nezanosnostjo; končno mu je dekle vrnilo prstan in fotografijo. Zato je Kikelj sklenil, da dekle umori ter zabode še sebe. Doma je ukradel velik kuhinjski nož ter ga je v Samaršovi tovarni nabrusil na obeh straneh. Tako oborožen je počakal tovariša in mu povedal, kaj namerava storiti. Tovariš mu grožnje ni verjel, in tako sta šla skupaj v gostilno. Ondi je bil Kikelj ves večer vesel, celo pel je in igral na tam-

burico. Ko je prišla policijska ura, je stopil Kikelj v sosednjo prazno sobo, poklical Fanko k sebi ter zahteval zadnji poljub v slovo. Dekle mu je ugodilo, nakar je potegnil morilec kuhinjski nož iz žepa in jo zabodel. Obtoženec je dedno obremenjen, čital je slabe knjige in je duševno manj vreden. To so menda upoštevali porotniki, ki so ga obsodili samo na tri leta ječe.

— **Uboj iz ljubosumnosti.** Komaj 18letni Vinko Pliberšek iz Gorenje Loznice pri Sloven. Bistrici je udaril svojega tekmeča s kolom po glavi, da je tekmeč 24 ur nato umrl. Pred poroto v Celju je deček zaradi skesanosti dobil le 2 leti ječe. Obravnava se je vršila po nemško, dasi razume obtoženec le slovensko.

— **Umor lastnega očeta.** Dne 9. februarja je bil pred porotniki v Celju posestnik Jožef Planinc iz Anovra pri Vidmu, ker je lastnega očeta na klancu blizu videmskega kolodvora ubil, obsojen na 10 let težke ječe. Oče je moral sina zaradi užitka in stanovanja večkrat tožiti; končno ga je zverinski sin počakal in mu razbil črepinjo.

— **Ferdo Trampuž †.** Umril je v Gradcu v vojaški bolnišnici mladi nadarjeni slovenski igralec Ferdo Trampuž. Bil je gojenec ljubljanske dramatične šole, pozneje je dovršil z odliko Ottovo dramatično šolo na Dunaju in je sodeloval nekaj let na ljubljanskem gledališkem odru. Pri vokalih si je nakopal pljučno bolezen. Pred kratkim je bil še operiran, a je podlegel.

— **Nezgode.** Pri nalivanju petrolejke v hiši Fr. Rejčeve v Spodnji Kanomlji se je vnel petrolej v steklenici, ki jo je nato razneslo. Pri tem se je sedemletni deček tako opeknel, da je na poškodbah umrl. — Pri Sv. Luciji sta se dva dečka igrala z najdeno patrono. Končno je eden izmed njiju vrgel na ognjišče patrono, ki je eksplozirala in strašno poškodovala šestletnega Testena. Izgubil je eno oko in desno roko ima vso raztrgano.

* **Grof Khuen - Hedervary umrl.** Dne 16. februarja je umrl, od kapi zadet, bivši hrvatski ban žalostnega spomina, poznejši ogrski ministrski predsednik grof Karel Khuen - Hedervary. Z njegovo smrtjo je izginila iz političnega življenja zloglasna osebnost, ki je nad vse pogubonosno delovala na narodni in politični razvoj in razmerje Hrvatov in Srbov. To delovanje izza časa 20letnega banovanja Khuena - Hedervarya je dobro znano pod imenom »kuenovščina«. Dvajset dolgih let je trajala Khuenova strahovlada na Hrvatskem. Leta 1883. je bil grof Khuen - Hedervary imenovan za hrvatskega bana, in takoj se je začelo zatiranje zavednih Hrvatov in Srbov. Značajnim Hrvatom so bili zaprti vsi javni uradi, vsa višja mesta, širila pa se je madžarsčina. Začela se je doba, ki se je narod na Hrvatskem še danes spominja le z grozo, studom in žalostjo. Denuncijantstvo je bujno vzcvetelo in politična borba med brati je zavzela najhujšo obliko. Ban je hujskal drugega proti drugemu, da je lahko vladal po svoje. Območje velikih županov »madžaronov« se je razširilo, mesta so deloma izgubila svojo upravo, volitve leta 1887. so se izvršile pod žandarskim najhujšim pritiskom. Glavna pomoč Khuenovih priganjačev je bil — bajonet ali ječa. Narodni kandidati niti javno govoriti niso smeli. Listi, ki so delali banu in madžaronom opozicijo, so morali prenehati ali pa so trpeli najhujša priganjanja, globe in zaporne kazni. Na tak način si je pridobil Khuen na Hrvatskem moč in večno »slavo«. S svojo nasilno madžarsko politiko pa je probudil hrvatsko mladino. Leta 1895. je prišlo povodom cesarjevega poseta v Zagrebu do hudih izgrediv. Dijaki so vpricho vladarja zažgali madžarsko zastavo. Leta 1897. je bil v Slavoniji vstanek kmetov, ki so v Nastarju zažgali Khuenu hišo. Na Hrvatskem je postal položaj v narodnem oziru naravnost obupen. Khuen pa je znal iznova nahujskati Hrvate proti Srbom ter je dobil Srbe na svojo stran. To je tako razkačilo Hrvate, da je prišlo leta 1902. do obžalovanja vrednih izgrediv v Zagrebu. Sedaj šele so Srbi spoznali Khuena. Zbližali so se s Hrvatmi. Zaplamenelo je po vsej Hrvatski. Povsod upori, kri, požiganje, pravcata revolucija. In končno je padel Khuen - Hedervary, padel je sicer navzgor, ker je postal ogrski ministrski predsednik, ali Hrvatska se je vendarle oddahnila. Ostal pa je Khuen vse življenje dosleden sovražnik Hrvatov in Srbov; on jim je poslal zloglasnega Čuvaja kot komisarja, spletkaril je v Pešti dalje proti Hrvatom, zato njegovo ime ostane z žarečimi črkami zapisano v zgodovini takrat zaslužjenih Jugoslovancev.

* **Bivši turški sultan umrl.** Te dni je umrl odstavljivi turški sultan Abdul Hamid v 76. letu svoje starosti. Podlegel je baje težki pljučnici. Prestol je zasedel leta 1876. med rusko - turško vojno, vladal je kot neomejen tiran ter je svojo državo v gospodarskem oziru popolnoma zanamnil. Po hudih porazih, ki jih je doživela turška armada v balkanski vojni, ko so Bolgari in Srbi zmagovito prodirali z vseh bojišč, so ga turški častniki odstavili, poslali z 11 ženami najprej v Solun, nato pa na neki grad pri Carigradu. Pokopan je bil z veliko vojaško paradom.

— Izvoz čipk na Angležko je bil dosedaj zelo omejen. Do 23. februarja pa se more tjakaj 40% več čipk vpeljati kakor dosedaj. V lasih so šle tudi naše idrijske čipke na Angležko.

Tovarne za gnjila jajca. Največja slaščiča za Kitajce so gnjila jajca, ki jih puste gnjiti na poseben način v tovarnah. Jajca polože 500—1000 v velike posode in jih oblijejo z mešanico iz pepela, luga, zemlje, svežih lupin, apna in vode. V posodi ostanejo 1, 2 in več let. Menda je veliko jajc, ki so stara že 10—50 let. Taka jajca so docela izpremenjena, gnjila, imajo pristen smrad po gnjilih jajcih, sicer so pa trda in rjava - zelenkaste barve. Kitajci jih uživajo, ne da bi komu kaj škodovala. Tako se Kitajci lahko preskrbe z gnjilimi jajci za celo večnost in bi jim te delikatese ne trebalo primanjkovati niti v najdaljši vojni. Zakaj mi nimamo kitajskih železcev, da bi vsaj ona jajca použili, ki se spridijo vojaštvu.

Bijuvanje krvi se ustavi, ako bolnik popolnoma mirno leži. Pošlji takoj po zdravnika, medtem pa mu pokladaj na prsi led, ali vsaj mrzle obkladke. Daj bolniku po malih kosih ledu. Če ni ledu pri rokah, raztopi v vodi soli in mu dajaj po žlicah slane vode.

x Krč v prstih. Ljudje, ki veliko pišejo, dobe čestokrat krč v prste. Da se to ne zgodi, ne smejo vporabljati pretankega držala. Dalje naj pišejo nekaj časa z debelim pernikom, potem zopet z nekoliko tanjšim. Tudi je dobro prste drgniti (masirati), da pride do volj krvi vanje.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.

Tisk »Narodne Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.

Slamoreznice, vratila, mlatilnice

tovarne UMRATH so na prodaj, drugi stroji se pa lahko naročajo pri Franc Hitti-ju v Ljubljani, Martinova cesta 2.

Prva južnoštajerska

vinarska zadruga v Celju

reg. zadr. z omejeno zavezo

priporoča svoja priznana dobra štajerska, zajamčeno pristna vina vseh vrst po zmernih cenah.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

4¹/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Rezervni zaklad K 1,000.000.

Hranilne vloge K 23,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Mestna hranilnica ljubljanska

Prešernova ulica št. 3,

največja slovenska hranilnica

je imela koncem leta 1917 vlog	K. 66,800.000
hipotečnih in občinskih posojil	„ 27 000.000
in rezervnega zaklada	„ 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4⁰/₁₀₀,

večje nestalne vloge pa po dogovoru

Hranilnica je **pupilarno varna** in **stoji pod kontrolo C. kr. deželne vlade.**

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%, izven Kranjske pa proti 5¹/₄% obrestim in proti najmanj 1% ozir. ³/₄% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno Kreditno društvo.

Posojilnica v Mariboru

(Narodni dom)

naznanja, da **uraduje vsak delavnik od 1/2 9. do 12. ure dopoldne.**

Ravnateljstvo.